RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876. Andra Kammaren. N:o 56.

Torsdagen den 11 Maj.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för eftermiddagssammanträdet den 3 i denna månad.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 79;

Banko-Utskottets memorial N:o 8 och utlåtande N:o 9;

Lag-Utskottets memorial N:o 42 och utlåtanden N:is 43 och 44; samt

Herr Lindmarks i gårdagens sammanträde anmälda begäran om ledighet från riksdagsgöromålen under 8 dagar från och med denna dag.

Herr vice Talmannen Wijk yttrade: Jag tager mig friheten hemställa, att Lag-Utskottets nu andra gången bordlagda utlåtande N:o 42 med förslag till sammanjemkning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om det metriska mått- och vigtsystemet måtte uppföras främst på föredragningslistan bland de ärenden, som förekomma i morgondagens plenum.

Hvad Herr vice Talmannen sålunda föreslagit blef af Kammaren bifallet.

§ 3.

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar.

Företogs till afgörande Stats-Utskottets utlåtande N:o 77, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående pensioneringen af arméns befäl med vederlikar.

Uti berörda, den 31 sistlidne Januari till Riksdagen aflåtna proposition (N:o 26) hade Kongl. Maj:t, med åberopande af ett den nådiga

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

propositionen bilagdt statsrådsprotoll öfver landtförsvarsärenden, föreslagit, att Riksdagen, under förutsättning att arméns pensionskassa blefve upplöst och af kassans nuvarande tillgångar ett belopp af tre millioner kronor till statsverket öfverlemnades, måtte *dels medgifva:*

att så väl arméns framtida pensionering, enligt de af Kongl. Maj:t nu godkända grunder och bestämmelser, måtte från 1877 års ingång af statsverket öfvertagas, som ock de före nämnda tidpunkt, enligt gällande stadganden, beviljade pensioner med dem åtföljande begrafningshjelp få från statsverket utgå;

att arméns pensionskassas förbindelser mot dess tjenstemän öfvertoges af statsverket; samt

att till bestridande af de utgifter, som vid bifall till nu afgifna förslag komme att drabba statsverket, måtte användas: 1:o ej mindre tre procent årligt afdrag af lönerna för de befattningar, hvilkas innehafvare blefve till pension enligt de nya stadgandena berättigade, med undantag endast af lönerna för de å artilleriets tygstat anstälde handtverkare, än äfven de pensionsafgifter, som inflöte från löntagare, hvilka vid gammal pensionsrätt qvarstode; 2:o de å nionde hufvudtiteln uppförda, arméns pensionskassa nu tillfallande ordinarie anslag, nemligen:

ersättning för mistade löneinnehållningar	kronor	4,639: 50.
dito för nådårs- och begrafningshjelpsbesparingar	„	28,080: —
och af anslaget till Vadstena krigsmanshuskassa	„	105,398: 47.

dels ock ytterligare till bestridande af förberörda utgifter *uppföra* å nionde hufvudtiteln ett nytt förslagsanslag till erforderligt belopp, hvilket anslag för år 1877, i stället för nu der upptagna kreditiv för arméns pensionering å tillhopa 390,500 kronor, äskats att å extra stat utgå med 1,070,000 kronor.

Och hade Utskottet, i anledning af denna nådiga framställning, hemstält:

a) att Riksdagen, med afslag å Kongl. Maj:ts proposition angående pensioneringen af arméns befäl med vederlikar, måtte under riksstatens nionde hufvudtitel för år 1877 på extra stat anvisa under enahanda vilkor och bestämmelser, som hittills varit i afseende härå iakttagna, dels ett kreditiv å 85,500 kronor *för upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering* och dels ett kreditiv å 315,000 kronor *för fortfarande tillämpning af nu gällande pensionsstater* af den 9 Februari 1858 och den 6 November 1860; och

b) att vid anmälan af detta beslut Riksdagen måtte i underdånighet anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t efter vederbörandes hörande låta uppgöra och för Riksdagen framlägga förslag till förbättrad pensionering för arméns befäl med vederlikar, grundadt på bibehållande af arméns pensionskassa och höjande af delegarnes bidrag, så att det understöd, som från statens sida komme att för pensioneringen erfordras, ej måtte i så hög grad, som nu blifvit af Kongl. Maj:t ifrågasatt, öfverstiga sammanlagda beloppet af de nu beviljade kreditiven.

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

Reservationer voro mot utlåtandet anmälda

dels af Herrar Grefve *C. Beck-Friis*, *L. Nordenfelt* och Grefve *L. af Ugglas*, hvilka ogillat den deruti begagnade motivering;

dels af Herr *J. H. Rosensvärd*, som ansett Kongl. Maj:ts proposition i ämnet böra bifallas;

och dels af Herr *Carl Ifvarsson*, som för sin del yrkat, att, i händelse någon skrifvelse i det af Utskottet angifna syfte skulle anses behöflig, förslaget derom måtte erhålla följande lydelse:

"att Riksdagen må i underdånighet anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t efter vederbörandes hörande låta uppgöra och för Riksdagen framlägga förslag till förbättrad pensionering för arméns befäl med vederlikar, grundadt på bibehållande af arméns pensionskassa och höjande af delegarnes bidrag, så att det understöd, som från statens sida må för pensionskassan erfordras, ej behöfver i någon betydligare mån öfverstiga sammanlagda beloppet af de nu beviljade kreditiven."

Hvarförutom Herr *Liss Olof Larsson* begärt få antecknadt, att han hos Utskottet icke deltagit i behandling af förevarande ärende.

Efter uppläsning af Utskottets hemställan under *litt. a* blef Grefve Björnstjerna, som hos Herr Talmannen anmält, det han önskade yttra sig rörande sättet för ärendets föredragning, i sådant afseende uppropad och anförde: Jag får vördsamt hemställa att diskussionen måtte få röra sig öfver båda punkterna *a* och *b*, ehuru sedermera beslut naturligtvis kommer att fattas om hvardera punkten särskildt.

Herr Carl Ifvarsson: Jag instämmer med den föregående talaren; dock vill jag anhålla att det förbehåll må göras att, sedan punkten *a* är afgjord, det får stå öppet att framställa särskilda yrkanden angående punkten *b*.

På derom af Herr Talmannen gifven proposition, biföll Kammaren de förslag i fråga om föredragningssättet, som af Grefve Björnstjerna och Herr Carl Ifvarsson sålunda blifvit framstälda; och lemnades derefter ordet till

Herr Carl Ericson, som yttrade: Jag skall anhålla att få yrka afslag å Utskottets utlåtande i denna punkt och hemställer jag i stället att Riksdagen måtte bifalla Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående arméns pensionering med följande förändringar, hvad angår §§ 2, 15, 18:

att pension å lön till belopp af 6,000 kronor och derutöfver utgår med 75 procent deraf;

att, såsom löntagarnes bidrag till pensioneringen, skall årligen af lönerna afdragas 4 procent af mot lönen svarande pension;

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

att löntagare, som för lamhet, blindhet eller vansinne skiljes från tjensten, erhåller under sin återstående lifstid ett årligt ersättningsbelopp, motsvarande full pension.

Genom de ändringar, som jag tagit mig friheten här föreslå, skulle pensioneringen för armén, beträffande pensionernas och afgifternas belopp, komma att hvila på samma grunder, som det förslag till pensionering af flottan, som af Utskottet i dess utlåtande N:o 78 föreligger efter nu föredragna utlåtande. Det är en önskan, som varit uttalad af Riksdagen vid åtskilliga tillfällen, särskildt vid löneregleringar, att flottans och arméns löneregleringa så väl som pensionering måtte ställas på samma grunder.

Genom detta ändringsförslag skulle, som sagdt, grunderna blifva likartade. Den enda punkt, hvari dessa förslag skilja sig, är, att medan flottans pensionskassa skulle af delegarne bibehållas, skulle deremot arméns pensionskassa öfverlemnas till staten, som sålunda skulle öfvertaga arméns pensionering. Nu är det emellertid en gifven sak, att för att en kassa skall kunna öfverlåtas, måste delegarne deri tillfrågas, huruvida de gå in derpå. Det lider intet tvifvel, att om delegarne uti arméns pensionskassa i berörda hänseende tillfrågades, de komme att lemna sitt bifall, och detta af det enkla skäl, att arméns pensionskassa i ganska ringa mån förmår motsvara fordringarne för arméns pensionering. Förhållandena äro emellertid icke enahanda hvad angår *flottans* pensionskassa, ty denna är mera betydlig i förhållande till der erforderliga pensioner, och det kan möjligen vara tvifvel underkastadt, om delegarne i denna kassa skulle finnas benägna att öfverlåta densamma till staten. Det är en åsigt, som förut blifvit uttalad af landets representation, att det nemligen, för att arméns pensionering skall kunna på lämpligt sätt genomföras, är ett oeftergifligt vilkor, att arméns pensionskassa öfverlemnas till staten samt att staten i stället öfvertager arméns pensionering i dess helhet. Hvaruti ligger väl fördelen af att pensionskassan bibehålles för armén? Någon fördel deraf finnes alldeles icke, men deremot ligger en olägenhet deri, att administration och revisioner m. m. alltid blifver dyrare, än om dessa 3,000,000, som nu äro i fråga, öfverlemnades till staten och inginge bland dess öfriga tillgångar.

Stats-Utskottet yttrar i sitt här föreliggande utlåtande N:o 77: "Genom den nästlidet år för armébefälet genomförda löneregleringen blef aflöningen för detta befäl högst väsentligen förbättrad, och utan fara för misstag torde det kunna sägas, att Riksdagens önskan att åstadkomma jemnhet i aflöningen och förenkling i statsförvaltningen genom alla löners bestämmande i kontant gjorde densamma benägen att medgifva lönernas sättande till högre belopp, än som eljest kunnat ifrågakomma." Erkännas måste, att detta är ett uttalande, som nu för första gången — åtminstone i skrift — förekommer, att nemligen lönerna blifvit satta till högre belopp, än lämpligt vore. Uti det regleringsförslag rörande flottans pensionering, som Utskottet i år framlagt, finnes icke ett ord derom, att lönerna vid flottan skulle vara för höga. Ej heller förekommer ett ord om något sådant i den underdåniga skrifvelse, som Riksdagen i fjor aflät till Kongl. Maj:t i

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

fråga om ordnande af aflöning m. m. för arméns befäl med vederlikar. Ej heller förefans under förlidet års riksdag någon anledning från Utskottets sida, hvarigenom kunde antagas, det lönerna ansågos vara för höga. Man måste således på annat håll söka orsakerna till att Utskottet just nu framkommer med detta fullkomligt nya påstående. Dessa orsaker finnas litet längre ned i Utskottets utlåtande, der det heter: "men för Utskottet vill det synas, som borde just den så väsentliga förhöjningen i aflöningen inom alla grader af arméns befäl kunna anses grundlägga skäliga anspråk på ett mera verksamt deltagande från detta befäls sida i kostnaderna för deras pensionering." Häri ligger sjelfva klämmen och anledningen, hvarför Utskottet nu talar om, att lönerna äro för höga. Med detta uttalande synes Utskottet vilja, att 1876 års Riksdag må i större eller mindre grad återtaga hvad 1875 års Riksdag beviljade. Ty — säge hvad man vill om den pensionsafgift, som är ifrågasatt för så väl flottans som arméns officerare — den innebär likväl icke annat än, att man fråntager löntagare hvad man förut lemnat dem. Något yrkande rörande pensionsafgifter ämnar jag emellertid icke att framställa; jag har endast velat uttala min uppfattning i frågan, då detta är en princip, som man i allmänhet icke tillämpat för andra statens tjenstemän.

Öfvergår jag sedan till frågan om det belopp, hvarmed Kongl. Maj:t föreslagit att pensioner för arméns befäl skulle utgå, så finner jag, att full pension skulle utgå med hela det fasta lönebelopp, som den afskedstagande på stat innehade, der ej detta öfverstege 1,000 kronor, men för högre lön med 80 procent deraf, dock att pension å lön utöfver 1,000 kronor icke i något fall skulle understiga detta belopp. Uti mitt nyss framstälda förslag har jag tagit mig friheten hemställa, att å löner, uppgående till 6,000 kronor eller deröfver, pensionen endast skulle utgå med 75 procent. Vanligen gäller i fråga om pensioner åt civile tjenstemän, att de böra utgå till enahanda belopp, som den fasta lönen; och nu har man för arméns och flottans befäl föreslagit, att pensionen skulle utgå med 80 procent af lönen. Hvad kan väl orsaken härtill vara? Jo, härtill svaras, att så skett, emedan arméns och flottans befäl åtnjuter den stora fördelen att vid en tidigare ålder få afgå. Jag vill härvid anmärka, att hvad generalerna beträffar, så är icke detta förhållandet, ty en general är icke berättigad att komma i åtnjutande af pensionen förr än vid 65 års ålder; således duger berörda invändning icke härvidlag. Om jag i fråga om fördelarne af att vid så tidig ålder undfå pension håller mig t. ex. till kaptenerna — hvilka ju utgöra den stora massan af officerare — så säger man, att de ega den synnerliga fördelen att vid 53 års ålder kunna få afsked. Men jag hemställer till hvar och en, hvad skall en kapten, som tillhör artilleriet eller något annat garnisonsvapen och vid 20 års ålder ingått i tjenst samt der uti 30 års tid egnat sig åt sitt yrke — hvad skall en sådan person kunna taga sig till, när han efter uppnådda 53 år strykes ut ur arméns rullor? Hvad kan det väl gifvas för tillfällen för honom att söka utkomst för sin bergning? Jag vill icke bestrida, att ju en och annan kan lyckas blifva kamererare i någon sparbank eller möjligen

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

bokhållare i en annan bank, men hvad kan det väl stå till buds någon sysselsättning för den stora mängden? Det är ingalunda så lätt att vid 53 års ålder, under hvilken tid man egnat sig åt *ett* yrke, kasta sig in på ett nytt och der skaffa sig förvärfskällor. Jag talar naturligtvis nu om personer, hvilka icke besitta någon egen förmögenhet.

Men äfven från en annan sida kan man se saken. När en civil tjensteman uppnått den föreskrifna pensionsåldern af 65 år, äro hans barn vanligen vid den ålder, att de kunna försörja sig sjelfva. Är deremot en familjefar endast 53 år gammal, är det sällsynt att hans barn nått den utveckling, att de kunna umbära hans understöd. Vi behöfva ju blott fråga en civil tjensteman, om han är benägen att afgå från tjensten vid 53 års ålder mot åtnjutande af en pension, som motsvarar 80 procent af hans fasta lön och således omkring 50 procent af hans sammanlagda löneförmåner, och jag är öfvertygad om att icke en af tjugu skall gifva ett jakande svar. Och hvarföre? Jo, emedan det skulle vara allt annat än öfverensstämmande med hans fördel.

Som Kongl. Maj:t emellertid framlagt ifrågavarande förslag, ämnar jag icke göra något yrkande, utan har endast velat uttala min uppfattning af saken. Hvad jag nu yttrat har hufvudsakligen angått den värfvade armén. I fråga åter om den indelta armén vill jag icke bestrida, att det påstående kan i någon mån vara befogadt, att de officerare, som tillhört densamma, icke hafva så svårt att, när de uppnått 53 års ålder, på ett eller annat sätt förskaffa sig inkomster. Dock måste jag förklara det påstående vara mycket öfverdrifvet, enligt hvilket det skulle vara *lätt* för dessa personer att skaffa sig förvärfskällor på andra håll. Se vi nemligen efter hvilka de förvärfskällor äro, som allmännast kunna omfattas, finna vi i första rummet jordbruket. Medan officerarne ännu hade qvar sina boställen, fingo de naturligtvis vänja sig vid denna slags näring. Så är dock icke förhållandet numera, sedan boställena blifvit indragna till statsverket, i följd hvaraf de, som hafva lust att drifva något jordbruk, äro nödsakade att arrendera jorden. Härför fordras kapital eller kredit, men icke alla äro nog lycklige att hafva vare sig det ena eller det andra. En annan sysselsättning, hvaråt officerare plägat egna sig, är landtmäteriförrättningar. Men äfven med afseende å dem äro tiderna förändrade. Ty största delen af vårt land är numera uppmätt, och de förrättningar af dylik beskaffenhet, som hädanefter kunna komma i fråga, äro af så ringa omfattning, att de icke ens sysselsätta de ordinarie landtmätarne. Då jernvägar började anläggas i landet, skapades en mängd befattningar, hvilka med begärlighet eftersöktes af officerare. Numera tror jag dock icke att man skall finna någon sådan bekläda en dylik befattning. Samma förhållande är det med våra jernvägsbyggnader. Många officerare hafva vid dem sökt anställning, men i allmänhet hafva de icke kunnat bibehållas dervid, enär de, då våren kommit och arbetet börjat bedrifvas med ökad kraft, varit nödsakade att lemna sitt arbete och inträda i sin tjenstgöring vid mötena. En och

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

annan officer finner man vara anställd såsom bränvinskontrollör, men säkert är att påståendet, att officerarne vid den indelta armén skulle hafva så lätt att skaffa sig inkomster på andra håll, är öfverdrifvet.

Det finnes emellertid andra skäl, hvarför jag anser att Utskottet handlat orätt, då det afslagit Kongl. Maj:ts proposition. När vi hålla oss en så dyrbar apparat, som vår armé och vår flotta, sker detta naturligtvis under antagandet af möjligheten att vi kunna få ett krig. Ett så tafatt uttalande, som att vi icke behöfde frukta något sådant, har jag icke hört i denna Kammare, hvaremot ett yttrande i den vägen vid denna riksdag blifvit fäldt i Medkammaren. Antaga vi emellertid möjligheten af ett krig, tyckes det vara helt naturligt att vi hålla denna dyrbara apparat vid lifskraft. Men huru skall detta kunna ske, om en del af armén består af öfveråriga personer. Inom armén finnas för närvarande närmare 200 officerare, som äro pensionsmessiga, men hvilka icke kunna taga afsked, emedan den pension, de skulle erhålla, icke blefve tillräcklig för deras lefnadsbehof. Huru skall under sådana förhållanden armén kunna hållas vid lifskraft. Det är ett annat skäl, hvarföre jag ogillar Utskottets förslag, och ett skäl, som för mig eger en afgörande betydelse. Vi hoppas ju samtliga att Kongl. Maj:t och Riksdagen inom kort skola blifva ense om en ny organisation af landets försvarsväsende. Men hvilka äro de krafter, som praktiskt skola genomföra denna organisation. Jo, mine herrar, det yngre befälet. Härför fordras, att detta befäl bibehålles vid en sådan spänstighet och ett sådant intresse för sitt yrke, att det kan gå i land med denna sin uppgift. Men kan man undra på, om intresset slappas hos personer, som under 18 à 20 år måste qvarblifva på samma plats utan möjlighet till befordran.

Utskottet framhåller, vid behandlingen af frågan om pensionsstat för flottan, såsom ett särskildt skäl för pensionernas beviljande, att en pensionstagare skall vid en viss ålder ur tjensten afgå, och säger i fråga om tillämpningen af denna grundsats, att den förutsätter, "att pensionerna ställas i ett sådant förhållande till de nya lönerna, att staten billigtvis kan fordra att löntagaren skall vid uppnådd pensionsålder dermed åtnöjas." Men om ett sådant vilkor måste förutsättas för pensioneringen vid flottan, bör det icke äfven och i ännu högre grad förutsättas i fråga om armén, der de fysiska krafternas ansträngning och fatiguer vida mera kräfvas i tjensten än vid flottan? Således anser jag att samma skäl som utgjort hufvudskäl för Utskottet att tillstyrka flottans pensionering, enligt Kongl. Maj:ts förslag, samma skäl bör i lika, om icke högre grad vara gällande för arméns pensionering.

Jag har visserligen hört man och man emellan framhållas, att skälet hvarföre man icke skulle bevilja den nu föreslagna pensioneringen för armén vore, att om man, sedan i fjor goda löner beviljades för arméns befäl, nu skulle äfven gifva dem goda pensioner, så skulle hos arméns befäl intresset för den nya arméorganisationen förminskas. Jag behöfver icke framhålla, att ett sådant resonnement är småaktigt. Man har visserligen hört vid föregående riksdagar den åsigt framhållas, att man genom att utöfva ett tryck på tjenstemännen skulle

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

bidraga till genomdrifvande af omorganisationer, men denna mening synes icke hafva vunnit någon anklang hos Riksdagen. Det är naturligt att hvar och en söker genomdrifva sitt förslag på hvilket sätt som helst, men särskildt hvad denna fråga angår är detta resonnement icke på sin plats, ty ett sådant förfarande skulle, i stället för att bidraga till det mål, man vill vinna, åstadkomma rena motsatsen. Bestridas kan väl icke, att hos det yngre befälet inom armén äro hågen och intresset för den nya organisationen mycket starka, men på samma gång staten försummar att tillgodose deras behof och tvingar dem att träla sig fram på äldre dagar, på samma gång minskas känslan för yrket och deras nit och intresse för tjensten förslappas.

Jag har nu tagit mig friheten att i korthet uttala min uppfattning af frågan såsom riksdagsman. Skulle jag äfven våga uttala min uppfattning af saken såsom en i tjenst varande kapten, hvilken uppfattning troligen delas af alla mina kamrater inom armén, så får jag tillkännagifva, att vi alla äro Riksdagen tacksamme derför att Riksdagen omreglerade arméns löner vid förra riksdagen och att vi skola vara Riksdagen tacksamme om och när det kan täckas Riksdagen att lemna sitt bifall till ett förslag om en bättre reglering af arméns pensioner.

Chefen för Kongl. Landtförsvarsdepartementet, Herr Statsrådet Weidenhielm: Ordnandet af arméns pensionsväsende är en fråga, som står i närmaste samband med den af sistlidna Riksdag beslutade omreglering af arméns löner, och man kan nästan säga att den utgör en oundgänglig fortsättning af densamma. Ty likasom erbjudandet af en skälig lön till tjenstemannen för hans arbete är ett vilkor för erhållande af en fulltalig tjenstepersonal, likaså är äfven medgifvandet af skäliga pensionsbelopp ett vilkor för att omsättningen inom tjenstemannapersonalen skall blifva så stor, att densammas duglighet bibehålles. Beredande af en sådan omsättning bland arméns befäl är så mycket mera angeläget för staten, som det ligger i naturen af den menskliga förgängligheten, att, om äfven anden länge bibehåller sin kraft, dess kroppsliga verktyg likväl tidigare förslappas, och ett föråldradt militärbefäl eger icke, äfven med den bästa vilja, den uthållighet och förmåga af ansträngning och försakelse, den friskhet och kraft som äro oundgängliga faktorer i krigarens lif, och i hvilka egenskaper han skall vara manskapets föredöme.

Då således lönen och pensionen stå med hvarandra i så nära samband, så hade det varit önskvärdt att dessa båda frågor på en gång framlagts till afgörande, och så hade äfven skett, om det varit möjligt att till sista Riksdagen gifva behörig utredning åt dem båda. Men ehuru sådant icke lät sig göra, ansåg jag mig dock icke berättigad att tillstyrka uppskjutande af löneregleringsfrågans afgörande, emedan denna var en lifssak för armén, ett behof som sedan många år varit skriande.

Dessutom måste ju alltid lönernas storlek bestämmas före pensionsbeloppens, och jag hade icke den ringaste anledning att antaga, då 1875 års Riksdag i enlighet med billighet och rättvisa täcktes bevilja

löneregleringen för arméns officerare, att jag förgäfves hos 1876 års Riksdag skulle söka denna rättvisa och billighet i afseende å regleringen af samma armés pensioner. Vid frågans utarbetande har jag haft till syfte att ställa den i full öfverensstämmelse med Riksdagens förut uttalade åsigter i ämnet, och jag har dervid funnit ytterligare stöd af det underdåniga betänkande, som den för pensionsväsendets ordnande för arméns befäl tillsatta komitén till Kongl. Maj:t inlemnat. En ärad talare har visserligen förut antydt dessa Riksdagens åsigter, när pensionsfrågan sista gången var föremål för Kammarens öfverläggningar, men jag anser mig det oaktadt böra taga mig den friheten att ånyo uppläsa dem, eftersom de tjenat mig till ledning vid mitt nu framlagda förslag.

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

I underdånig skrifvelse af den 5 Oktober 1860, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel, förklarade Rikets Ständer sig icke hafva kunnat undgå att fästa uppmärksamhet på det äfven vid förra riksdagen anmärkta förhållande, att pensionsväsendet för armén vore förenadt med väsentliga olägenheter, som gjorde förvaltningen mera invecklad än nödigt och äfven till en del motverkade det för staten vigtiga ändamålet med pensioneringen. Redan den omständigheten, att vid hvarje riksdag statsbidrag måste beviljas för upprätthållande af den arméns pensionskassa efter gällande stat åliggande pensionering, samt att medel behöfde särskildt anvisas för pensionernas ökande, ådagalade behofvet af en ny och omfattande reglering af pensionsväsendet. Härtill komme det olämpliga uti att pensionerna utginge ur två särskilda fonder, nemligen dels af arméns pensionskassa, dels ock af det särskilda kreditiv, som för tillämpning af den förhöjda pensionsstaten måste på Riksgäldskontoret anvisas; vidare pensionsrättens olikhet efter de tvenne särskilda pensionsstaterna eller den väsentliga åtskilnaden i afseende på grunderna och vilkoren för pensioneringen med flera omständigheter, hvaraf allt dels framginge behofvet af en annorlunda beskaffad organisation af pensionsväsendet, dels ock den slutsats kunde dragas, att arméns pensionsväsende icke kunda blifva ändamålsenligt ordnadt, med mindre än att det helt och hållet öfverlemnades åt staten, som sålunda borde öfvertaga arméns pensionskassa, men deremot ensam besörja pensioneringen. I betraktande häraf anhöllo Rikets Ständer i underdånighet, att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga de åtgärder, som funnos lämpliga till förberedande af en sådan reglering af pensionsväsendet för armén, att hela pensioneringen måtte kunna af staten öfvertagas, samt mera enhet i grunderna och vilkoren för pensioneringen jemte enkelhet i förvaltningen åstadkommas.

Sedermera hördes häröfver direktionen för arméns pensionskassa, den så kallade landtförsvarskomitén, äfvensom det församlade krigsbefälet, hvilket senare förklarade "sig med tacksamhet ingå på en sådan reglering af arméns pensionsväsende, att staten öfvertoge pensioneringen af såväl redan varande som blifvande pensionärer, samt för sin del medgaf, att styrelsen och förvaltningen af arméns pensionskassas samlade kapitalfond öfverlemnades *under vissa vilkor.*" Krigs-

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

befälet talade således om vissa vilkor och öfverlemnade endast styrelsen och förvaltningen af pensionskassan.

Enligt underdånig skrifvelse af den 9 Juni 1866 funno väl Rikets Ständer det krigsbefälet i hufvudsaken biträdt deras i förevarande ämne uttalade åsigter, i det krigsbefälet för sin del medgifvit, att styrelsen och förvaltningen af arméns pensionskassa finge till staten öfverlemnas, hvarigenom möjlighet blifvit beredd för ett fullständigt ordnande af arméns pensionering, men hade det efter Rikets Ständers tanke varit önskvärdt, om krigsbefälet ansett sig kunna medgifva pensionskassans öfverlemnande till statsverkets oinskränkta disposition, hvarigenom kunnat vinnas den enkelhet i förvaltningen, som utgjort ett af de vigtigaste skälen för Rikets Ständers framställningar i denna fråga.

Den mening, som Riksdagen i nu anförda skrifvelse uttalat och som gör det till ett oeftergifligt vilkor att pensionskassan öfverlemnas till staten, hade jag desto mindre anledning att frångå, som hela beloppet af denna pensionskassas tillgångar var ganska ringa i förhållande till talrikheten af pensionstagarne från nämnda kassa och således ställer sig arméns pensionering i denna fråga på helt olika ståndpunkt mot flottans, i afseende å sjelfva utgångspunkten, hvarjemte kassans öfverlemnande till Staten äfven skulle medföra en besparing i pensioneringskostnaden.

Hvad åter beträffar sjelfva beloppet af pensionerna, har jag redan förut i mitt underdåniga memorial anfört, hurusom jag anser att arméns befäl, der lönen öfverstiger 1,000 kronor, icke borde i likhet med de civile tjenstemännen uppbära hela den fasta lönen i pension, utan endast en del deraf och detta har jag föreslagit med särskildt fästadt afseende på den tidigare pensionsålder som för militärer måste fastställas. Jag tror dock icke att denna skilnad mellan lön och pensionsbelopp bör ställas allt för stor, såvida man nemligen skall vinna det dermed afsedda målet. Förhållandet t. ex. med en kompanichef — den grad der de flesta officerare stanna på sin militära bana — är att man anser honom, för att kunna tarfligt framföda sig och sin familj, behöfva en årlig lön af 3,300 kronor; men vid afskedstagandet skulle han icke erhålla mera än 1,000 kronor.

Kan man väl föreställa sig att denne tjensteman, denne familjefader, för så vidt han icke har enskild förmögenhet, skall underkasta sig en sådan inskränkning i sina ekonomiska omständigheter genom att taga afsked förr än han rent af dignar, och vågar någon väl klandra honom för att han stannar qvar i tjenst så länge han förmår, för att slippa utbyta en liten om ock tarflig bergning, mot den ringa pension honom tillkommer?

Under tjenstetiden äro officerarne, om också staten icke tager deras tid beständigt i anspråk, likväl så beroende af tillfälliga kommenderingar, att de derigenom hindras att åtaga sig alla sådana befattningar, för hvilkas skötande en mera oafbruten ledighet från militärtjenstgöring är af nöden.

Och hvem kan undra, om befälet, utan någon utsigt till framtida lifsuppehälle, skulle, äfven i medvetandet af brutna kroppskrafter,

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

ända till ålderdomens yttersta gräns undanskjuta sin afgång. Ett sådant på armébefälets tjensteduglighet ytterst menligt inverkande förhållande måste dock undanrödjas; rättigheten att såsom orkeslös qvarstå i tjensten och uppbära sin lön, måste upphöra. Men en sådan åtgärd, ett sådant från hittills gällande lagbud afvikande tvång nödvändiggör också, att pensionsbeloppet sättes så pass högt, att det rättfärdigar denna åtgärd. Det är med anledning häraf och med stöd af sistlidne riksdags den 3 Maj aflåtna skrifvelse, der det bland annat heter, "att den nu vidtagna fördelningen af aflöningsförmånerna i lön och dagaflöning (tjenstgöringspenningar) samt i vissa fall lönetillägg och fourage-ersättning har synts Riksdagen ändamålsenlig, helst dymedelst torde, då framdeles fråga om reglering af pensionsstaterna ifrågakommer, kunna så anordnas att, genom pensionsbeloppens ställande i lämpligt förhållande till den egentliga lönen, statens fordran, det arméns befäl inom vissa grader må ega skyldighet att vid viss uppnådd ålder lemna plats för yngre krafter, kan utan kränkning af den enskildes rätt varda tillgodosedd", som jag i det nya pensionsreglementets stadgar har föreslagit en obligatorisk afgång och i öfverensstämmelse dermed icke ansett mig kunna föreslå en mindre siffra för pensionsbeloppet än 80 procent af den fasta lönen. Att i detta fall göra någon skilnad emellan den indelta och värfvade armén har jag ansett desto mindre befogadt, som deras fasta lön är lika stor; och upprätthållandet af det indelta armébefälets tjensteduglighet är desto nödvändigare som det hufvudsakligast är på dess flertal vi måste stödja oss under öfvergången till den nya härordningen. Mot dessa 80 procent, som äfven för flottans befäl äro föreslagna, har Utskottet icke haft något att anmärka, men väl emot det bidrag, hvarmed arméns officerare borde underlätta deras pensionering. Detta bidrag är föreslaget att utgå med 3 procent af den fasta lönen, hvilket i det närmaste öfverensstämmer med det belopp, som för flottan är föreslaget att utgå, eller 4 procent af den blifvande pensionen. Anledningen hvarföre denna olikhet förefinnes har jag sökt att i mitt underdåniga memorial utreda och i det fallet följt exemplen från de länders arméer, der statsverket bekostar armébefälets pensionering. Så är i Frankrike föreskrifvet, att befälet skall af sin fasta lön afstå 2 procent; i Italien är beloppet beroende på lönens storlek och vexlar mellan 2 och 5 procent, i Holland skall befälet afstå 3 procent af sin fasta lön o. s. v. Af Utskottets betänkande, synnerligast af motiveringen, som här nyss blifvit anförd, synes det som skulle dess mening vara att arméns befäl till ofantligt mycket större belopp skulle bidraga till sin pensionering, och jag kan icke nog framhålla obilligheten af ett sådant anspråk, ty detta befäl skulle sålunda knappast ett år fått åtnjuta fördelen af att uppbära förbättrade löner, som efter Riksdagens mogna pröfning och noggranna jemförelse med lönevilkoren för med dem likstälda tjenstemän utom armén ansetts för armébefälets nödtorftiga bergning nödvändig. De skulle knappt ett år fått åtnjuta dessa löner förrän man skulle underkasta dem en löneförsämring af den mest stjufmoderliga art.

Skulle Riksdagen bifalla den nu föredragna punkten af Utskottets

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

betänkande, skulle derigenom ett uppskof med frågan uppkomma, ett uppskof, som naturligen alltid måste medföra menliga följder för armébefälets duglighet, i samma mån olyckligare, som ett sådant uppskof utsträckes allt längre fram i tiden. Till ett dylikt uppskof förefinnas ju icke några tvingande ekonomiska skäl; den summa, som för år 1877 är begärd för arméns pensionering utgör blott en del af de inskränkningar, Riksdagen på de till Fjerde hufvudtiteln hörande anslag redan beslutit. För år 1878 utgör summan 100,000 kronor, och derefter aftager den år efter år, till dess densamma efter omkring 20 år hinner ett maximum. Efter denna tids förlopp utgör hela tillskottet 1,000,000 kronor utöfver det för samma ändamål nu utgående anslaget. Denna million, fördelad på 20 år, gör en medelsiffra af 50,000 kronor om året, hvarmed således budgeten skulle tyngas för ändamålet att upprätthålla dugligheten hos ett befäl, på hvars verksamhet vårt nuvarande försvar hvilar och åt hvilket vårt blifvande försvar måste anförtros. Den besparing, som härigenom skulle uppkomma, synes mig icke vara motiverad af några missgynnande finansiela omständigheter, men, hvad som är säkert, det är att detta tillvägagående icke allenast skulle ingifva missmod hos alla dem, som derigenom skulle tvingas till den för svenska sinnen föga afundsvärda lotten att, i medvetande om sin oförmåga och stängande vägen för yngre, kraftfullare befäl, nödgas för sitt lifsuppehälle draga lön af staten för ett arbete, som de icke kunna fullgöra, utan äfven på hela armén verka nedslående. Då således denna fråga blifvit framställd under en form, som öfverensstämmer med Riksdagens i ämnet senast uttalade åsigt, då rättvisa och billighet tala högt för bifall till densamma, då armébefälets duglighet deraf är i så hög grad beroende och då inga ekonomiska skäl nödvändigt föranleda till ett afslag, tager jag mig friheten att lägga denna för hela armén högst vigtiga angelägenhet på herrarnes hjertan och hemställa om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Jöns Pehrsson: Herr Talman! Mine Herrar! Det skulle icke hafva fallit mig in att begära ordet i denna fråga, åtminstone icke så här tidigt, om icke en föregående talare, Herr Carl Erikson, här hade uttalat åtskilliga satser, som jag icke velat skola alltför länge vara obesvarade. Jag tror väl att hvad Utskottet i detta sitt betänkande föreslagit skall blifva Riksdagens beslut, ehuru man nog ofta sett att rätt besynnerliga beslut blifvit här fattade; men denna gång, hoppas jag Utskottets förslag bifalles, synnerligast som emot Utskottets hemställan icke mer än en reservant finnes antecknad.

Hvad sjelfva frågan beträffar, antager jag väl att det icke finnes så många, som på fullt allvar vilja påstå att denna pensioneringsfråga nu skulle definitivt afgöras, och detta tror jag af det hufvudskäl, att vi ju snart åter skulle få göra en omreglering. Om nemligen, såsom det förljudes, en omorganisation af vårt försvarsväsende kommer att i den närmaste framtiden försiggå, så hvad vunne vi väl genom ett antagande af regeringens förslag? Jo, att vi efter få års förlopp åter

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

finge göra om det. Ty om, såsom jag förmodar, armébefälet enligt den nya ordningen får något mera att göra än hvad de nu hafva, så komma nog deras anspråk på både aflöning och pensionering att växa.

Herr kapten Ericson sade visserligen att han var tacksam för den lön som Riksdagen förlidet år anslog åt armébefälet, och han skulle äfven vara tacksam om de begärda pensionerna nu beviljades. Ja det är naturligt, att otacksamhet bör väl icke kunna komma ifråga från deras sida, som skulle skörda fördelen så i det ena som andra afseendet.

Han frågade vidare: hvad skall en major eller kapten taga sig till, då han vid 53 års ålder måste taga afsked? Jag tror att hvarken han eller någon annan behöfver hafva några bekymmer i den vägen; ty då man vid afskedstagandet får behålla 80 procent af lönen, så tror jag att man kan lefva ganska bekymmerfritt. Emellertid tror jag att regeringen och alla, som förfäkta den här saken, glömt en ganska vigtig faktor i vårt försvarsväsende, då de icke synas hafva tänkt mycket på gemene man vid armén. Hvad skola de taga sig till, då de blifva afskedade; de få icke behålla hvarken 80 eller 75 procent af den aflöning de ha? Det torde, mina herrar, vara skäl att tänka litet på den saken också. Det finnes väl icke några soldater inom Riksdagen, men det finnes många officerare, och de borde komma att tänka äfven på soldaterna. Det kan visserligen icke komma ifråga för mig att nu framställa något yrkande i den saken, men jag har velat påminna herrarne om denna vigtiga sak; ty man har icke en armé endast af befäl, lika litet som af endast soldater.

Jag har nu icke annat att göra än att yrka bifall till Utskottets hemställan i 1:a punkten men afslag å den 2:dra; ty jag kan icke tro att Riksdagen skulle vilja besluta en skrifvelse med ett så sväfvande innehåll, som Utskottet här föreslagit, eller att det understöd som från statens sida kan för pensioneringen erfordras ej må "*i så hög grad*" som nu blifvit ifrågasatt etc. Hvad kan väl dessa ord beteckna? Om sedan dessa bidrag minskas med allenast ett eller annat tusental kronor, så har ju regeringen uppfylt Riksdagens begäran och kan åberopa denna skrifvelse till stöd för ett nytt förslag. Skulle någon skrifvelse aflåtas, så skulle den väl åtminstone säga så pass mycket som Herr Carl Ifvarsson i sin reservation föreslagit; men för min del anser jag alls icke någon skrifvelse nödvändig, ty af motiven till Utskottets förslag kan regeringen tydligen se hvad Riksdagen menar med sitt afslag, nemligen att frågan om pensioneringen af arméns befäl bör anstå tills den nya organisationen af försvarsväsendet blifvit genomförd.

För min del kan jag icke heller se att ett afslag skulle medföra någon så synnerligen stor olycka för armébefälet, ty officerarne få ju så mycket längre sitta qvar med de rundliga löner de förra året fingo sig beviljade, utan att vi fordrade något mera arbete af dem. Hur man sålunda än ser frågan, tror jag att vi nu saklöst kunna bifalla Utskottets förslag i första punkten, hvarpå jag också hos Herr Talmannen vördsamt anhåller om proposition.

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

Herr Carl Ifvarsson: Det bör vid betraktandet af denna fråga icke förglömmas att frågan om pensionsväsendet i allmänhet ofta varit på tal, men alltid visat sig vara en mycket svårlöst fråga. Ju mera man sysselsatt sig med den, desto mera har man kommit till insigt om att pensionsväsendet hos oss icke är bygdt på särdeles lämpliga grunder; och det synes allt mer och mer väcka bekymmer hos medlemmar af Riksdagen, hvart allt detta tillslut skall bära. Huru man skall lösa denna fråga, derom har jag icke hört någon uppgifva en bestämd grund. För flera år sedan väckte visserligen en högre officer motion om, att man på ett eller annat sätt skulle söka att ordna pensionsväsendet *så*, att staten skulle slippa att betala pension så väl till den ena som den andra tjenstemannacorpsen i dess helhet, för hvilket ändamål man skulle öfverlemna åt tjenstemännen sjelfve, att besörja om sitt pensionsväsende. Man funderade på om det icke skulle gå an att sammanföra de särskilda kassorna till en och om man icke sålunda kunde bilda en för alla gemensam pensionsanstalt, som af statsmedel kunde få antingen en viss summa för en gång eller ock ett visst belopp årligen till sitt förfogande, hvarefter det kunde stå hvar och en fritt att i mån af eget bidrag erhålla större eller mindre pension från samma anstalt. Man märkte, att det då allvarligen var fråga om att komma ifrån detta, jag må säga, oefterrättlighetstillstånd, som i detta afseende för det närvarande eger rum. Man lyckades dock ej komma derhän. Intresset svalnade mer och mer; och sedan dess har man inrättat pensionsanstalter för flera corpser än förut. Och för det närvarande står man på den ståndpunkten, att man med skäl kan sätta i fråga, huruvida det är möjligt eller icke möjligt, vare sig att ordna det hela på ett bättre sätt eller att fortsätta på det gamla sättet. För min del må jag säga, att jag skulle vara mycket belåten, om man kunde ordna pensionsväsendet *så*, att staten endast behöfde med ett visst årligt belopp understödja pensionskasssorna, och att man sedermera läte pensionärerne sjelfve göra inbetalningar för att höja beloppet efter eget behag. Dock har jag ej någon förhoppning om att vi skola komma till ett så lyckligt resultat. Och det återstår derföre ej annat än att tillse hvad som bör göras i hvarje förekommande fråga af denna beskaffenhet.

Så har äfven Stats-Utskottet sett förevarande fråga. Och utan tvifvel skulle Utskottet, om det varit möjligt att ordna pensionsväsendet i dess helhet, föreslagit en sådan åtgärd äfven i afseende å pensioneringen af arméns befäl med vederlikar. Men då detta ej var möjligt, återstod för Utskottet ej annat än att utleta de grunder, på hvilka Utskottet ansåg att ifrågavarande pensionering borde ordnas. Således förefaller det mig som Utskottets förslag i detta hänseende är det enda antagliga för den närmaste framtiden. Jag vill ej säga för längre tid, ty det kan hända, att detsamma skulle kunna förorsaka för stort missnöje på båda sidor, nemligen från pensionärernas sida för att de få för litet och från allmänhetens sida, för det pensioneringen kostar staten för mycket. Härmed må nu blifva, huru som helst, så måste man dock nu taga saken sådan den är.

Nu invänder man emot Utskottets förslag, att Rikets Ständer år

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

1860 aflåtit skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att ifrågavarande pensionering måtte ställas just på den grund Kongl. Maj:t nu föreslagit. Detta är dock ej något giltigt skäl; ty man bör komma i håg, att den aflöning, officerarne jemte deras vederlikar nu åtnjuta, icke var bestämd då skrifvelsen beslöts. Om man då tänkte sig att staten skulle öfvertaga pensioneringen, så var det under förutsättning att de gamla lönerna, hvilka såsom vi veta, voro mycket lägre än de nuvarande, skulle i väsentlig mån bibehållas. Nu äro deremot lönerna betydligt förhöjda, och således är förhållandet helt olika emot förut. Den omständigheten, att lönerna blifvit höjda kan ju ej skäligen grundlägga förhöjda anspråk på pension, utan för så vidt andra omständigheter, såsom t. ex. ökad tjenstgöring, jemväl förefinnas till stöd derför. Men då nu i sammanhang med löneförhöjningen icke ens den ringaste tillökning i tjenstgöringen ifrågakommit, anser jag det vara högst orimligt att man åberopar den förbättrade aflöningen såsom skäl för att staten jemväl skall bevilja ökade pensioner. Jag anser det visserligen icke vara olämpligt, att dessa blifva större än nu är fallet. Men deremot vill jag icke medgifva, att *staten* skall bekosta förhöjningen, utan må officerarne sjelfve vidkännas de derför erforderliga utgifterna, åtminstone till dess de få sig ålagd större tjenstgöringsskyldighet.

Jag tror derföre, att den grund, på hvilken Utskottet stödt sitt utlåtande är fullt hållbar. De anmärkningar, som en talare här bakom mig framstält emot detsamma äro deremot icke af något egentligt värde, emedan han i verkligheten icke kunnat anföra något som vederlagt rigtigheten af Utskottets uppfattning. Han åberopade nemligen endast hvad han hört uppgifvas af officerare. Och det tror jag icke bör väga mer än hvad vi hört omtalas bland allmogen, som ju hufvudsakligen skall släppa till penningarne. — Detta har jag velat säga angående sjelfva pensioneringsfrågan.

Hvad nu beträffar frågan om ökade anspråk på officerarnes löner såsom ett medel till åstadkommandet af ett bättre landtförsvar, så har detta ändamål ofta varit framhållet. Det hjelper likväl icke vare sig Riksdagen anslår större eller mindre summor, ty samma anspråk qvarstå ändock, och samma klagovisa höres, den nemligen att vi icke hafva något försvar. Så har fallet varit då det varit fråga om att anskaffa materiel, så i fråga om aflöningen och så nu angående pensioneringen. Jag för min del tycker dock, att Riksdagen varit mycket liberal såväl i fråga om materielen som aflöningen. Och jag vågar i detta senare hänseende, i likhet med hvad Utskottet anfört i sin motivering, påstå att åtminstone Andra Kammaren ej skulle hafva gått in på att bevilja så höga löner som denför lidet år gjorde, om den icke önskat att åstadkomma jemnhet i aflöningen och förenkling i statsförvaltningen genom alla löners bestämmande i kontant. Då nu Riksdagen redan visat en sådan frikostighet emot arméns officerare, så är det i sanning otacksamt att framkomma med så allvarligt klander emot Utskottet som här skett, för det Utskottet ej velat tillstyrka Riksdagen att gå in på det orimliga pensioneringsförslaget. När man hör detta klander, hvad skall man tänka om en förvaltning, som står

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

på en sådan grund att, oaktadt vi år efter år för vårt försvarsväsende beviljat stora summor, vi likväl få höra: vi hafva ej något försvar. Det måste bestämdt vara något fel i förvaltningen, som förorsakar detta dåliga tillstånd. Ty jag anser att man ifrån förvaltningen borde kunna få höra så pass uppmuntrande ord som: nu äro vi något så när på det klara, nu fattas endast så och så mycket. Nu vill man dock att staten, oaktadt aflöningen höjdes i fjor, skall anslå medel till att öka pensionerna. Jag tror dock ej, att det är värdt att nu vidtaga någon vidare åtgärd i nämnda hänseende. Ty man bör först tillse om statens medel blifva använda på ett ändamålsenligt sätt eller icke, och det är ej Riksdagens sak att endast *besluta aflöning* och *pension* utan jemnväl *tillse*, att man *vinner* det *ändamål* som med anslaget åsyftats. I detta fall kan jag ej inse att man skulle vinna annat, än att officerarne sluppe att sjelfve bekosta den högre pensionering, de åstunda, men detta kan väl icke vara en vinst för staten. Måhända skulle man dock genom att bifalla förslaget, få de gamla officerarne att afgå något tidigare, än nu är fallet. Men ändock stå vi i afseende å landtförsvaret på samma ståndpunkt som förut, och det mål, till hvilket här sträfvas är ju att få ett försvar, som duger, och ej ett ändamålslöst. När vi en gång komma till detta mål och om officerarne då få ökad tjenstgöring, då kan det väl hända att staten i stället för löneförhöjning beviljar förhöjd pension, ty det kan i så fall komma på ett ut. Men vi hafva icke kommit dit ännu.

Under sådana förhållanden och då det icke vore välbetänkt att det förslag, Kongl. Maj:t framlagt för Riksdagen angående pensioneringen af arméns befäl med vederlikar, såsom fordrande så ofantligt stor förhöjning i det nu fastställda anslaget, oaktadt lönerna höjdes sistlidne år, af Riksdagen bifölles, samt det icke heller är möjligt vare sig för Utskottet eller Riksdagen att uppgöra ett lämpligt förslag till pensionering, fotadt på andra grunder än de nuvarande, hvad återstår då att göra? Jo, hvad Utskottet tillstyrkt, nemligen att för ändamålet anslå samma belopp som hittills och bibehålla det nuvarande pensioneringssättet intilldess frågan kan ordnas på ett bättre sätt. Således tror jag att Utskottet haft fullgoda skäl för sin tillstyrkan under punkten a.

Hvad åter beträffar punkten b, så tror jag att den utan skada kan borttagas. Ty har man, såsom här skett, i motiveringen sagt hvarför man icke vill bifalla ett förslag, så har man tillika uttryckt de åsigter, i öfverensstämmelse hvarmed man vill hafva förslaget upprättadt. Och jag tviflar ej på att inom ett eller annat år skall ny framställning göras från Kongl. Maj:t till Riksdagen om pensionering af arméns befäl med vederlikar, utan att Riksdagen behöfver derom särskildt anhålla. Jag lemnar dock detta å sido, ty det gör, enligt mitt förmenande, mindre om formuleringen är på det ena eller andra sättet. Men anledningen till min reservation emot denna punkt har egentligen varit, att jag icke ville att Riksdagen på förhand skulle uttrycka den åsigten, att den skulle vara böjd för att under den närmaste framtiden bevilja nära nog ett sådant belopp, som det af Kongl. Maj:t nu äskade, utan tvärtom, att förslaget skulle uppgöras och fram-

läggas i det syftet, att det understöd, som från statens sida erfordrades, ej behöfde i någon betydligare mån öfverstiga beloppet af de nu beviljade kreditiven.

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

Sådant betyder dock kanske mindre, då, såsom jag förut antydt, jag har all anledning antaga att, när, efter framläggandet af ett förslag om pensionsregleringen frågan om anslag från statens sida förekommer, detsamma kommer att lämpas efter de omständigheter, som då förefinnas, och således högre eller lägre belopp kommer att beviljas, allt eftersom det hela på ett förståndigt sätt ordnas.

Jag kommer således, för min del, att yrka bifall till momentet a af Utskottets betänkande, hvaremot jag i fråga om moment b, i fall en skrifvelse anses nödig, önskar att min reservation måtte antagas, men, om så icke anses, gerna skall nöja mig med det af Herr Jöns Pehrsson framstälda förslaget, att hela momentet må förfalla.

Innan jag lemnar ordet, ber jag dessutom få uttrycka min önskan, att det icke må dröja alltför länge med *ordnandet* af försvarsväsendet till folkets belåtenhet, d. v. s. på sådant sätt, att vi få någon valuta för hvad vi utgifvit eller utgifva för vårt försvar, ty eljest måste det anses föga tjenligt att söka på ett konstladt sätt upprätthålla ett försvar, som ändock anses odugligt.

Häruti förenade sig Herrar *Anders August Andersson*, *Jan Andersson* i Jönvik, *Magnus Andersson*, *Åke Andersson* och *Hübinette*.

Grefve Björnstjerna: Jag skall till en början anhålla att med ett par ord få besvara Herr Jöns Pehrssons anförande. Jag kunde nemligen icke deri finna mer än en enda sak, som var förtjent af svar, den, att här i Kammaren funnos många officerare, som stodo på sitt eget bästa, men deremot ingen som stod på truppens. Detta är en fullkomligt orättvis beskyllning. Vid båda de regementen, jag haft äran kommendera, hafva officerscorpserna bildat särskilda pensionskassor för truppen, hvarur hvarje karl, som tjenat i 20 år, erhåller en årlig pension af minst 60 kronor; läggas härtill de 18 kronor Kongl. Maj:t och kronan består, stiger pensionen till 78 kronor om året, hvilket, enär karlens årslön endast är 60 kronor, utgör ej allenast 80 utan närmare 120 procent af lönen. Häraf torde tydligt framgå huru oberättigad den af Herr Jöns Pehrsson framkastade anmärkningen är.

Jag öfvergår nu till det föreliggande betänkandet. Jag kan icke annat än djupt beklaga det slut, hvartill Utskottet kommit, ett slut, genom hvilket en af de för vårt lands försvar allra vigtigaste frågor blifvit undanskjuten till en obestämd framtid. Jag måste äfven uttrycka min förvåning öfver, att Utskottets betänkande inkommit så här i riksdagens elfte timma, en händelse som verkligen ser ut som en tanke. Hvad nu beträffar innehållet af betänkandet, får man deraf ett nytt bevis på de vexlingar i åsigter, som inom riksförsamlingen gjort sig gällande i denna fråga. Chefen för Landtförsvarsdepartementet har nyss uppläst den skrifvelse, hvari 1860 års Riksdag be-

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

gärde, att arméns pensionskassa skulle till staten öfverlemnas. Nu deremot förklarar Utskottet, att ett sådant öfverlemnande icke vore lämpligt, utan att armén bör bibehålla sin kassa och sjelf till viss grad besörja sin pensionering. Jag vill icke yttra mig om, hvilkendera åsigten är den rätta, men att en anmärkningsvärd omvexling här har egt rum, torde icke kunna bestridas. Hvad jag dock anser än mera anmärkningsvärdt är, att Utskottet tyckes fullständigt hafva förgätit den skrifvelse, Riksdagen den 3 Maj 1875 till Kongl. Maj:t aflät — den, som chefen för Landtförsvars-departementet nyss åberopade. Deri står, "att den då i staterna vidtagna fördelningen i lön och dagaflöning samt i vissa fall lönetillägg och fourageersättning har synts Riksdagen ändamålsenlig, helst dymedelst torde, då framdeles fråga om reglering af pensionsstaterna ifrågakommer, kunna så anordnas, att, genom pensionsbeloppens ställande i lämpligt förhållande till den egentliga lönen, statens fordran, det arméns befäl inom vissa grader må ega skyldighet att vid viss uppnådd ålder lemna plats för yngre krafter, kan utan kränkning af den enskildes rätt varda tillgodosedd". Skulle nu detta, såsom Herr Carl Ifvarsson sade, endast betyda, att armén sjelf skulle ställa pensionsbeloppen i lämpligt förhållande till lönerna? För min del anser jag det vara Herr Carl Ifvarsson särskildt förbehållet att antaga något sådant; ty hade det verkligen varit Riksdagens mening att de löntagande skulle pensionera sig sjelfva, hade dertill sannerligen icke behöfts någon särskild Riksdagens skrifvelse.

Om det således måste antagas hafva varit Riksdagens mening, att arméns pensionering är ett statens åliggande, återstår att tillse hvad som kan vara ett lämpligt förhållande mellan pension och lön. Jag hänvisar då ganska lugnt till Stats-Utskottets nästa betänkande N:o 78, deri Utskottet förklarar sig anse 80 procent af lönen utgöra lämplig pension för flottans officerare. Jag förmodar, att om denna proportion är den rätta i fråga om flottans befäl, den äfven bör vara det i fråga om arméns. I likhet med Herr Carl Ericson kan jag nemligen icke förmoda, att flottans befäl gjort sig förtjenta af bättre pension än deras gelikar inom landtförsvaret. För min del vill jag hvarken i detta eller andra fall, att någon olikhet i förmåner skall finnas de båda vapnen emellan. Jag tillstyrker således till alla delar, att hvad Utskottet föreslagit för flottans befäl äfven tillämpas på arméns. Jag skall derföre gerna medgifva, att generalers och öfverstars pensioner sättas icke till 80, utan allenast till 75 procent af deras löner, äfvensom att befälets egen afgift bestämmes till ett belopp, motsvarande fyra procent af summan af pensionen jemte fyllnadspensionen. Detta senare blir visserligen ett högre afdrag å arméns löner än det Kongl. Maj:t föreslagit, men då Utskottet ansett lämpligt föreskrifva denna förhöjning för flottans befäl, torde den äfven böra åläggas arméns. Jag skall således, hvad armén angår, gå in på allt hvad som i detta hänseende för flottan föreslagits. Jag kan deremot omöjligen finna — jag upprepar det — att hvad som är lämpligt för det ena vapnet icke skulle vara det för det andra, eller med andra ord att man nu skulle neka armén hvad man med allt skäl beviljar flottan. Jo, säger Herr Carl Ifvarsson, det blir mycket för dyrt att sålunda pensionera arméns

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

befäl. Att deremot medgifva detta för flottans kostar obetydligt, ty dess kassa är stor. Lyckligt nog för denna kassa har den icke varit utsatt för sådana äfventyr som arméns pensionskassa, t. ex. då Kongl. Maj:t 1774 befalde, att ackorderna dermed skulle inlösas, allt under det att af Konungen samtidigt tilläts nya ackorders ingående. Halfva kassan åtgick dertill, utan att ändamålet vans. Då flottans kassa således, i jemförelse med personalen, är större än arméns, är visserligen sant att statens tillskott till flottans pensionering icke blifver särdeles stort; men jag hemställer om det är rättvist, att, derför att det ena vapnet har större kassa än det andra, det senares officerare skola erhålla mindre pensioner än det förras. Mig synes något sådant vara allt annat än lämpligt.

Återstår nu att tillse, huruvida den föreslagna pensioneringen af armébefälet verkligen skulle blifva så särdeles dyr för staten. I detta afseende ber jag att få återkomma till hvad som tilldrog sig förra året, då arméns boställen lemnades till Riksdagens förfogande. Jag understödde ifrigt det derom framstälda förslag, detta emedan jag ansåg åtgärden såväl för staten fördelaktig, som äfven och i synnerhet för bevarande af befälets duglighet af högsta behof påkallad. Den har äfven långt öfver min förväntan och, som jag tror, äfven öfver alla andras slagit lyckligt ut för statsverket. Det har nemligen visat sig, att boställenas utarrendering inbringat större summor, än någon kunnat föreställa sig. Man kan redan nu vara fullt förvissad, att staten inom en kort tid på dessa arrenden icke allenast skall återfå allt hvad den gifvit i lönetillökning åt armébefälet, utan äfven allt hvad som nu i och för pensioneringen erfordras. Jag hemställer, om det under sådana förhållanden vore obilligt att nu till armébefälets bästa använda afkastningen af det kapital, som för 200 år sedan lemnades såsom lönetillgång åt samma armé. Jag tror det icke.

Vid behandlingen af denna fråga bör man äfven betänka, att det sätt, hvarpå befälets pensionering ordnas, väsentligen måste inverka på krigshärens duglighet. Jag är den förste att erkänna, det Riksdagen gjort mycket för armén, och Herr Carl Ifvarsson kan åtminstone icke förebrå mig, att jag icke vet att uppskatta allt detta; men jag kan derföre icke underlåta att påpeka nödvändigheten af att mera än hittills skett tillgodose en af de vigtigaste faktorerna för arméns duglighet, befälets tjenstbarhet. Jag vågar lika med den förste talaren påstå, att den armé, hvars befäl är för gammalt och i följd deraf förlorat hågen för sitt yrke, att denna armé, den må hafva aldrig så förträfflig materiel, i alla fall är föga värd. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på en i näst sista häftet af krigsvetenskapsakademiens handlingar intagen tabell öfver svenska arméns officerares åldersförhållanden. Deraf inhemtas något, hvars motstycke ingen annan armé på jorden torde kunna uppvisa, det nemligen, att tjenstgörande kapteners medelålder uppgår till öfver 43 år, en siffra, som skulle vara ändå högre, om icke Riksdagen på sista åren beviljat anslag dels till uppsättning af generalstaben, dels till en betydlig utvidgning af fortifikationen och artilleriet, hvarigenom ett hastigare avancement inom dessa vapen egt rum. Flere regementen finnas, der medelåldern

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

inom kaptensgraden år 48, 49 och 50 år, ja ett till och med 51 år, således högre än pensionsåldern. Kan någon föreställa sig att ett sådant förhållande kan fortfara, utan att armén derigenom alldeles förstöres? Jag tillåter mig ytterligare omnämna, att vid kavalleriet finnas löjtnanter, som äro 46 år gamla och som tjenat mycket öfver 20 år. Kavalleriet måste hafva ungt och raskt befäl, om detta vapen skall kunna någonting uträtta. Jag frågar mig då, hurudant skall vårt rytteri slutligen blifva, om nuvarande förhållanden få fortfara.

Men, säger man, hvarför går icke befälet sin väg mot tillgodonjutande af den pension, det sjelft förskaffat sig? Jag hemställer likväl till herrarne om man billigtvis kan begära, att en kapten, vanligen en äldre man med familj, som nu uppbär en lön af omkring 3,400 kronor, skall taga afsked mot erhållande af en pension på 1,000 kronor. Jag tror det icke; det skulle vara att ställa alltför stora fordringar på en menniskas sjelfuppoffring. Det är således alldeles gifvet, att, så länge pensionsfrågan befinner sig i samma sväfvande tillstånd som nu, kommer ingen omsättning att ske i kaptensgraden — ty om denna grad är här egentligen fråga, då det ännu icke är så illa ställdt, att löjtnanterne blifvit pensionsmessiga, och det högre befälet är jemförelsevis så fåtaligt, att dess afgång mindre inverkar på frågan i sin helhet. Flertalet kaptener, jag upprepar det, skola under nuvarande förhållanden qvarstå i tjensten, fastän många af dem för länge sedan förlorat håg och lust för sitt yrke, många blifvit af yngre personer förbigångne, många med försvagade kroppskrafter lifligt önska att lemna tjensten, men nödvändigheten att lefva tvingar dem att stå qvar. Är det, mine herrar, rätt att låta dylika förhållanden fortvara.

Då under förra riksdagen denna Kammares villighet att göra uppoffringar för vårt lands försvar ifrågasattes, tog jag mig friheten yttra det jag icke trodde, att historien kunde visa, att svenska folket nekat hvad som behöfdes för värnandet af dess dyrbaraste egendom, dess sjelfständighet; detta mitt yttrande mottogs af Kammaren med för mig smickrande bifall. Mine herrar, den fråga, som nu föreligger, är äfven den af stor vigt i och för värnandet af vår sjelfständighet. Det gäller nemligen, huruvida vår lilla, i många afseenden otillräckliga krigshär i farans stund skall kunna i någon mån svara mot landets förväntan. Härtill erfordrades ett tillskott för närvarande af en half million utöfver det vanliga anslaget till arméns pensionering; och af en hel million i framtiden. Herr Carl Ifvarsson ansåg denna uppoffring vara allt för stor. Jag för min del deremot anser denna fråga vara vida mera värd än både den halfva och den hela millionen. Jag skulle således ifrigt förordat bifall till det af Kongl. Maj:t för ändamålet äskade anslag, om någon förhoppning funnits att nu i riksdagens elfte timma deri kunna göra de förändringar som erfordras för att få arméns och flottans pensionering ställda på samma fot; men då jag noggrant inser huru motbjudande en återremiss måste vara nu, då naturligtvis en hvar längtar att så snart som möjligt återvända hem, och då jag erkänner, att man icke här på stående fot kan besluta dessa ändringar, hvilka jag dock anser vara nödvändiga, inskränker jag mig till att, med godkännande af Utskottets förslag under mom. a,

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

yrka, att i mom. b, måtte tydligen uttalas de grunder, på hvilka pensioneringen skall ordnas. Jag tillåter mig således föreslå följande lydelse för mom. b: "att vid anmälan af detta beslut Riksdagen må i underdånighet anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t efter vederbörandes hörande låta uppgöra och för Riksdagen framlägga förslag till förbättrad pensionering för arméns befäl med vederlikar, grundadt på bibehållande af arméns pensionskassa, men för öfrigt hufvudsakligen på de i Kongl. Maj:ts nådiga proposition nu framstälda stadganden, dock så att för lön af 6,000 kronor och derutöfver pension jemte fyllnadspension bestämmes till 75 procent af lönens belopp, samt att pensionsafgift af vederbörande löntagare till arméns pensionskassa årligen erlägges med ett belopp, motsvarande 4 procent af summan utaf pension jemte fyllnadspension."

Jag inser allt för väl, att denna vigtiga fråga äfven genom detta mitt förslag uppskjutes på ytterligare ett år till stor skada för vårt försvar; ty, mine herrar, vi hafva dagen i vår hand, men vi veta icke om vi äfven kunna bestämma öfver morgondagen; men, som jag redan sagt, Utskottet har så ordnat saken, att för närvarande ingen förhoppning finnes att bringa frågan till lyckligt slut. Jag anhåller derföre nu endast om Kammarens bifall till den förändring af mom. b, mitt nu upplästa förslag innehåller.

Herr Gumælius: Herr Talman! Om Kammaren och Riksdagen skulle antaga det förslag, hvarmed den senaste ärade talaren slöt sitt anförande, skulle, sade han, frågan vara till stor skada undanskjuten ännu ett år. Jag kan ej inse detta, utan finner tvärtom frågan då vara i hufvudsak afgjord; ty den ärade talaren har ju i den skrifvelse, som han föreslog, inlagt nära nog detsamma som är yrkadt af den förste talaren och således också nära nog detsamma som det Kongl. förslaget innehåller. Och Kammaren lärer väl icke vara hugad att skrifva till Kongl. Maj:t i detta syfte utan att Kammaren också är benägen att stå vid det som är skrifvet. Vid sådant förhållande torde väl vara bättre eller, om det tillåtes mig begagna ett sådant uttryck, ett renare spel att antaga den förste, än den senaste talarens förslag.

Det är eget att beräkningarne i afseende å denna fråga skola slå så olika ut. Den senaste ärade talaren sade nemligen, att här vore fråga om ett ökadt årligt tillskott af statsmedel å en half million för närvarande och af högst en million för framtiden. Stats-Utskottet åter, hvilket, efter hvad jag tror, har gjort sina beräkningar med mogen eftertanke, har kommit till det resultatet, att statens årliga utgifter för genomförande af arméns pensionering enligt Kongl. Maj:ts förslag komme att redan nu ökas med en half million och för framtiden med omsider två millioner kronor. Skilnaden mellan en tillökning af en och två millioner om året i statens utgifter är ganska betydlig.

Jag begärde ordet när Herr Krigsministern hade yttrat sig. I början af sitt anförande nämnde den ärade departementschefen, att "rättvisa och billighet" talade för Kongl. Maj:ts förslag, och i slutet

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

af sitt föredrag, då han sammanfattade hufvudpunkterna af sin bevisföring, återkom han äfven till "rättvisa och billighet." Om han deruti har fullkomligt rätt, så tviflar jag icke på att Riksdagen också skall gifva honom rätt. Men det förefaller mig, som om den ärade krigsministern har sett saken något ensidigt och nog mycket från sitt vapens synpunkt, och det är naturligtvis rätt af honom att söka främja arméns bästa. Jag må för att se till, om verkligen rättvisa och billighet tala för det Kongl. förslaget, jemföra hvad Kongl. Maj:t på *krigsministerns* föredragning nu föreslagit Riksdagen med hvad Kongl. Maj:t vid 1874 års riksdag på finansministerns föredragning föreslagit i en annan fråga, nemligen angående pensionering af telegrafverkets embets- och tjenstemän. Vid nyssnämnda riksdag föreslogs för desse tjenstemän en pensionsålder af sammanlagda lefnads- och tjensteår, såsom vanligen sker i dylika frågor, och dervid beräknades denna sammanlagda tid för en del till 105 och för en annan del till 95 år, hvilket lemnar ett medeltal af 100 år. I det nu föreliggande förslaget åter föreslås att beräkna antalet af sammanlagda lefnads- och tjensteår till högst 95 och lägst 65 år, hvilket visar ett medeltal af 80 år, De af herrarne, som hafva tagit närmare kännedom om dylika frågor, hafva sig nogsamt bekant, att skilnaden mellan berörda medeltal, 100 och 80 år, i pensionerings afseende är ofantligt mycket större än den aritmetiska skilnaden mellan samma tal, och redan häruti ligger således en stor skilnad mellan de två grupperna och en betydlig förmån för armén.

Hvad åter beträffar sjelfva pensionsafgiften, hafva ett par föregående talare ansett, att det är orimligt mycket som nu i den vägen begäres af arméns officerare. Men jag ber att få erinra desse talare derom, att de hafva halkat förbi det sakförhållande som af handlingarne framgår, nemligen att arméns officerare hittills hafva, såsom Stats-Utskottet yttrar, betalt "6 procent af pensionsbeloppet i den klass, hvartill delegare hörer." Nu deremot, föreslås afgiften till 3 procent af lönen, på samma gång pensionsbeloppet afses blifva lika eller innemot lika stort som hela lönen. På detta sätt skulle en betydlig höjning af sjelfva pensionsbeloppet leda till en relativ nedsättning i pensionsafgiften. Dessa siffror äro klara och kunna icke resonneras bort.

Fortsättes jemförelsen mellan vilkoren för pensionering af telegrafverkets tjenstemän å ena och arméns befäl med vederlikar, å andra sidan, så bör i detta afseende erinras, att Kongl. Maj:t föreslagit att pensionsafgifterna för arméns befäl med vederlikar skola motsvara 3 procent af lönebeloppen, hvilka senare i det närmaste sammanfalla med pensionsbeloppen; och ett par talare hafva välvilligt medgifvit, att dessa 3 procent af lönen skulle kunna få höjas till 4 procent af pensionen. Telegrafverkets embets- och tjenstemän åter betala, enligt vissa tariffer, olika för olika kategorier, en afgift af från 3 till och med 6 procent af pensionsbeloppet, hvartill ytterligare kommer en retroaktiv afgift för den som ingått i verket före 25 års ålder och likaså en retroaktiv afgift för den som vill i sin tjenstetid inräkna den tid han varit anställd såsom e. o. tjensteman i telegrafverket.

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

Vidare är att märka en mycket vigtig sak, nemligen att, när en telegraftjensteman uppflyttas till högre lönegrad, han skall betala för den ökade pensionsrätt, som derigenom tillkommer honom, *allt hvad denna ökade pensionsrätt är värd* i förhållande till lönebeloppet och hans då varande ålder.

Skulle en motsvarande bestämmelse tillämpas på arméns pensionering efter det lönerna i fjor blifvit så betydligt höjda och en stor del af arméns officerare närmar sig pensionsåldern, så skulle många af dem, under de år de qvarstå i tjenst, komma att i pensionsafgift betala mera än hela lönetillökningen. För dem, som redan nu äro pensionsmessige och afgå ur tjenst, kunde naturligtvis, med tillämpning af telegrafverkets grundsatser i pensionsväg, ingen tillökning i pensionen komma i fråga, då de ej genom inbetalningar gjort sig berättigade till ökad pension.

Så kommer frågan om pensionsbeloppens förhållande till lönen. Kongl. Maj:t har föreslagit dem att utgå dels med full lön, dels med 80 procent af "lönen". Några talare hafva medgifvit, att dessa 80 procent för det högst aflönade befälet skulle kunna nedsättas till 75 procent. Vid telegrafverket, der vilkoren i afseende på pensionsålder och afgifter äro mycket strängare än de här ifrågasatta, utgå dock pensionerna endast med 60 procent af "aflöningen" för de lägre och med 48 procent deraf för de högst aflönande tjenstemännen. På framställning af Kongl. Maj:t antog Riksdagen år 1874 dessa grunder för telegrafverkets pensionering; och jag föreställer mig derföre, att Riksdagen nu, i afseende på armébefälets pensionering, icke kan godkänna så himmelsvidt olika grunder. Mig synes, då jag jemför det ena med det andra, att det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget till armébefälets pensionering ingalunda är fotadt på full billighet och rättvisa.

Man har talat om nödvändigheten att uppmuntra de yngre militärerne för att hos dem vidmakthålla lusten för deras yrke. Ja, det bör man visst göra. Men jag ber att få påminna om, att en uppmuntran kommit militärerne i allmänhet till del redan i fjor; och det torde kanske vara skäl att icke slösa med sin uppmuntran två år å rad.

Ett par föregående talare ha anfört hvad de i ett eller annat afseende hört sägas. Äfven jag har hört ett och annat sägas om denna sak. Jag vill tillåta mig anföra ett par exempel. Så yttrade för några dagar sedan en person till mig, att han hoppades, det ryktet om att Stats-Utskottet skulle framkomma med ett sådant förslag, som det nu föreliggande, icke skulle bekräftas. "Hvarföre vore det så illa?" frågade jag. "Jo, derför," blef svaret, "att jag har en broder, som är underlöjtnant, och han skulle, i fall Kongl. Maj:ts förslag går igenom, ha utsigt att inom ett par år vara kapten. Men bifalles åter ett sådant förslag, som man talar om att Stats-Utskottet skall framställa, så taga de gamla kaptenerna icke afsked, och då blir han på den tiden nätt upp löjtnant." Vid ett annat samtal, med en officer, yttrade denne visserligen sin önskan om framgång åt Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, men han hoppades icke derpå, enär han medgaf att det var mycket begärdt. "Men," sade han till mig, "om ni icke

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar.

(Forts.)

bifalla den Kongl. propositionen, så låt åtminstone ej frågan stå och väga, ty här finnes en mängd gubbar, af hvilka åtminstone några skulle afgå, om pensionsfrågan uppskjutes till framtiden, men som stå mangrant qvar till nästa riksdag, om god utsigt finnes, att frågan då får sin lösning."

På grund af hvad jag nu anfört, anhåller jag om bifall till Stats-Utskottets förslag i den nu föredragna första punkten. Hvad åter beträffar den andra punkten, så skulle jag helst se, att den icke antages, enär det väl, på sätt Herr Carl Ifvarsson anmärkt, kan anses vara öfverflödigt att i denna sak skrifva till Kongl. Maj:t, då han ju i alla fall af kläm och motivering till förevarande utlåtande, derest det af Riksdagen godkännes, får erfara Riksdagens åsigt i frågan. Det har erinrats, att arméns och flottans befäl torde vara likstälde i rättigheter, och jag medger i hufvudsak detta; men dermed har jag ej sagt, att jag vill för min del godkänna det framlagda förslaget till flottans pensionering, och jag torde, derest icke framställningar i samma syfte från annat håll komma att göras, i sinom tid tillåta mig att framkomma med förslag till nödvändiga ändringar och jemkningar. Men den omständighet, att flottans pensionsförslag föreligger, kan ej för mig, som ej vill godkänna detsamma, innebära giltigt skäl att för armébefälet antaga någonting likartadt.

Herr Abr. Rundbäck: För min del börjar jag med att beklaga, det frågan om arméns pensionering icke för Riksdagen framlades i sammanhang med frågan om arméns löneregleringen, ty det är uppenbart, att om man ökar lönerna högst väsentligt, men låter pensionerna stå qvar vid de förra otillräckliga beloppen, så blir följden, att det gamla befälet stannar qvar så länge som möjligt och till äfventyrs längre än det är förenligt med deras tjenstbarhet. Det hade dock varit så mycket mera skäl att förlidet år i sammanhang med löneregleringsförslaget framlägga förslag om pensioneringens ordnande, som man då hade ett så stort vederlag att erbjuda staten, nemligen alla militieboställen, jemte de tillgångar, arméns pensionskassa egde och ännu eger. Nu äro redan dessa boställen statens egendom och pensionskassans behållning således det enda vederlag, som erbjudes Riksdagen, om den öfvertager pensioneringen. Emellertid vågar jag gå så långt, att jag anser det *båda* dessa frågor kommit på olämplig tid, ty så länge Riksdagen ännu icke vet hvilka fordringar, som komma att ställas på befälets tjenstgöring, så kan Riksdagen icke bilda sig ett säkert omdöme om lämpligheten af vare sig de aflönings- eller de pensioneringsförmåner, Kongl. Maj:t föreslår för armén. Intresset för dessa frågor måste derföre inom representationen vara mindre än önskligt vore. Då emellertid detta endast kan beklagas, men numera ej hjelpas, vill jag derom icke vidare yttra mig, men då frågan sannolikt får den utgång, som Stats-Utskottet föreslagit, eller att icke någon effektiv pensionsreglering för denna gång af Riksdagen vidtages, så har jag begärt ordet för att uttala min åsigt uti en särskild punkt, hvilken också blifvit af en föregående talare berörd. Jag tror att Riksdagen och i synnerhet denna Kammare är mest rädd för de stora

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

utgifter, som för framtiden skulle för pensioneringens upprätthållande drabba statsverket och till följd deraf gerna vill försöka finna en utväg att i någon mån reducera dessa utgifter. Detta är ju också en loflig önskan, och om den kunde uppfyllas, vore det visserligen godt. Kongl. Maj:t har för vinnandet af detta mål föreslagit, att armén sjelf i väsentlig mån skall bidraga till sin pensionering genom afgifter till viss procent af lönen, men de bidrag, Kongl. Maj:t i detta hänseende föreslagit, anser Stats-Utskottet kunna ännu mera höjas, hvarigenom naturligtvis statens bidrag till pensioneringen i samma mån skulle minskas. För min del får jag tillkännagifva, att jag icke gillar hvarken Kongl. Maj:ts eller Utskottets åsigt i detta fall, utan tror att en ökad besparing för statsverket med afseende å arméns pensionering kan på annat bättre sätt åstadkommas. Visserligen är det sant, att armébefälets löner nyligen blifvit icke oväsentligt ökade, men ingen har påstått, att de blifvit satta för högt och ingen kan gerna göra det, om en gång ett arméorganisationsförslag framlägges, hvarigenom tjenstgöringen betydligt ökas och tiderna fortfarande blifva lika dyra. En lön af t. ex. 2,800 kronor för en kapten kan nemligen icke vara för stor, med de höga lefnadskostnader, som nu äro rådande. Men om så är förhållandet, kan det icke vara rättvist och billigt att i form af afgift för ett annat militärbehof taga tillbaka en del af lönen, så mycket mindre som — såvidt jag känner — man icke ställer dylika fordringar på någon civil tjenstemannacorps i vårt land. De civile tjenstemännens bidrag till civilstatens pensionsinrättning kunna nemligen icke jemföras med pensionsbidragen från arméns befäl. Visserligen har en föregående talare framhållit, att arméns befäl för närvarande till arméns pensionskassa erlägger 6 procent utaf pensionsbeloppet, men att nu icke är fråga om mera än 3 procent af lönebeloppet, och att således det förslag till ny pensionering, som nu föreligger, innebär en lättnad. Talaren har dervid dock icke tagit i betraktande, att enligt det nya förslaget pensionsafgiften skall utgöra 3 procent af *hela* lönen, så att t. ex. en kapten skall betala 3 procent af 2,800 kronor, eller 84 kronor årligen i pensionsafgift, då han deremot för närvarande betalar 6 procent af en del utaf pensionen, nemligen å 450 kronor, d. v. s. årligen 27 kronor. Han bereder sig nemligen sjelf pension till belopp af 450 kronor; resten fylles genom statsbidrag, och för den senare delen af pensionen betalas icke för närvarande något i pensionsafgift.

Huru skall man emellertid kunna gå till väga för att minska statens utgifter, utan att taga i anspråk dessa höga afgifter från armébefälet? Jo — om man flyttar fram pensionsåldern, hvilket enligt min tanke lätteligen kan ske utan någon fara för befälets krigsduglighet. Af Kongl. Maj:ts proposition framgår nemligen, att "officerare utaf kompanioffiсers grad äfvensom underofficerare" — d. v. s. det stora flertalet af krigsbefälet — skulle vara pensionsberättigade vid 50 års ålder. Men mig synes som om man borde kunna antaga, att befälets tjenstbarhet räcker ännu några år. Vi böra nemligen fasthålla, att svenska armén icke är eller skall vara en armé på krigsfot, ständigt färdig att rycka ut, utan att den i sitt normala tillstånd är

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

en fredsarmé. Pensionsåldern synes derföre utan fara för befälets tjenstbarhet kunna flyttas fram öfver fylda 50 år, och derigenom — mine herrar — åstadkommes en betydlig minskning i statens utgifter för pensioneringen. Utgiftsstocken för all pensionering är tjockast och vidast i storändan, smalnar efter hand, tills den i toppen alldeles afspetsas. Men storändan utgör just de år, som ligga närmast till tjenstgöringstiden.

Genom att sålunda framflytta pensionsåldern från 50 till 53 eller 55 år minskas kostnaderna för pensioneringen med högst betydliga belopp, och jag tror icke att deri skulle ligga någon risk.

Jag vill förklara detta något närmare.

Vi hafva sett att för folkskolelärarnes pensionering ett anslag föga öfverstigande 200,000 kronor till en början ansetts tillräckligt. Pensionsåldern var då bestämd till 60 år. Nu beslöto vi för ej länge sedan att nedflytta pensionsåldern till 55 år, och för dessa år fordrades återigen 200,000 kronor, d. v. s. nästan lika mycket för dessa 5 år som för hela tiden efter 60 år.

Jag tror derföre att, om man här vill vinna målet, så bör man flytta fram pensionsåldern, hvilket jag, som sagdt, icke anser riskabelt för arméns krigsduglighet, synnerligast då, såsom jag redan nämnt, denna armé under nu varande förhållanden är att betrakta hufvudsakligen såsom en fredsarmé.

Vill man emellertid nödvändigt att arméns befäl skall lemna särskilda afgifter till pensioneringen, så skulle jag önska att detta finge gå till på ett annat sätt. Jag tror att ändamålet mycket bättre skulle vinnas, om man ålade hvarje officer i hans fullmakt att afsätta t. ex. 3 procent af sin lön till någon lifränteanstalt. Derigenom vande man honom att gå till anstalter, som äro afsedda att uppmuntra till sparsamhet; mången skulle då måhända sätta in litet mera, och dessutom skulle befälet blifva mera benäget att på denna väg lemna tillskott till sin ålderdoms bergning, helst man vid insättning i förenämnda slags inrättningar kan betinga den efterlefvande familjen rätt att vid dödsfall återfå det insatta beloppet.

Dessa tankar har jag velat framhålla till behjertande af dem, hvilka komma att taga frågan å nyo om hand; för öfrigt gör jag intet yrkande.

Herr Danielsson: Jag vill visst icke klandra regeringen för det förslag som här är framlagdt, men det får jag säga, att jag och många med mig, då Riksdagen i fjor beviljade ökade löner till arméns befäl, föga kunde ana att denna omständighet sedermera skulle framhållas såsom ett kraftigt skäl för en högre pensionering för samma befäl. Nu har emellertid detta inträffat, och vi stå inför denna fråga, som man vill gifva en så stor betydelse. Synnerligast har en talare på stockholmsbänken velat tillägga frågan en utomordentlig vigt och förklarat att arméns krigsduglighet, ja jag tror hela vår sjelfständighet, vore beroende på densammas lyckliga lösning.

Sådana skäl hörde vi äfven förlidet år, då det var fråga om förhöjda löner åt arméns befäl. Det förefaller mig då som om, derest

samma skäl nu vore gällande, man dermed ville säga, att officerarne äro skickligast då de taga afsked och vår sjelfständighet bäst betryggades genom befälets pensionerande.

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

Jag förstår icke detta och jag hemställer, huruvida det skulle vara möjligt att Riksdagen kunde bevilja en sådan framställning som den i fråga varande, då vi veta att detta befäl alls icke fått någon förhöjning i sina tjensteåligganden, utan att detta ännu beror på den stora fråga, som föreligger till en snar lösning.

Jag kan derföre icke med min röst biträda Kongl. Maj:ts förslag; det högsta jag kan bifalla är hvad Utskottet föreslagit, och jag tror att, om vi ställa pensioneringen på andra grunder än att den såsom hittills ombesörjes af arméns pensionskassa med bidrag af statsmedel, vi snart nog skola komma dertill att statsverket till denna pensionering får utbetala icke blott 2, utan 3 och flera millioner. Det är visserligen sagdt, att staten genom öfvertagande af arméns pensionskassas fonder skulle bekomma full ersättning för sina ökade utgifter, men hvarken denna eller andra dermed i samband stående frågor äro ännu utredda, och i afvaktan såväl derå som ock å lösningen af den stora frågan om vårt försvar i sin helhet, tror jag det vara bäst att för närvarande bifalla Utskottets förslag i mom. a.

Hvad åter beträffar mom. b, så vill jag återföra i herrarnes minne vår erfarenhet af skrifvelser till Kongl. Maj:t. Vi veta att om Kongl. Maj:t vill påskynda en sak, så hafva vi snart en skrifvelse — annars få vi nog vänta. Jag yrkar derföre afslag äfven å detta moment.

Friherre Leijonhufvud: Jag hade den äran att vara ledamot af den komité, som tillsattes sistlidna höst för att afgifva yttrande och förslag angående pensioneringen af arméns befäl och underbefäl med vederlikar. Jag skulle således vara närmast till att redogöra för anledningen till det förslag, som blifvit framlagdt, och grunderna derför, men då Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet redan gjort det i korthet och med en synnerlig klarhet, så tror jag mig icke böra upptaga Kammarens tid genom att upprepa hvad som redan står i dagens protokoll.

Jag tillåter mig endast att i afseende å pensionsbeloppet erinra om två omständigheter. Den ena är den att, då arméns officerare vid tidigare år erhålla pension än statens civile embets- och tjenstemän, de förra endast erhålla 80 procent af lönen i pension, under det att de senare äro tillförsäkrade hela lönen såsom pension. De civile embets- och tjenstemännens tjenstgöringspenningar kunna här icke komma i betraktande och motsvaras i öfrigt af den arméns officerare tillkommande dagaflöning. Dessutom får jag i afseende å den anmärkning, att arméns officerare, då de taga afsked, erhålla pension vid en betydligt lägre ålder än de civile tjenstemännen, fästa uppmärksamheten derå, att denna lägre ålder icke träffar generaler, knappast öfverstar.

Den andra omständigheten, hvarom jag vill påminna, är den, att arméns officerare äro tvungne att vid en viss ålder taga afsked. Det

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

är obestridligt, att detta dock kan vara ganska tungt för mången, som vill stanna qvar vid sin tjenst.

Hvad sedermera beträffar det bidrag i pensionsafgifter, som arméns officerare skola lemna, så är här föreslaget, att detta bidrag skall bestå af 3 procent af den fasta lönen. Mången har nu ansett, att det är ett ganska litet belopp, och Stats-Utskottet har med beröm omtalat, att flottans officerare skola i dylikt bidrag betala 4 procent af pensionen jemte fyllnadspensionen. Jag får fästa uppmärksamheten derpå, att dessa 3 procents afgifter äro mycket mera än dubbelt mot hvad arméns officerare förut erlagt. Skilnaden mellan arméns och flottans pensionsbidrag är i öfrigt icke så stor, som man här velat påstå. Ty en person vid armén, som har 2,000 kronor i lön och betalar 3 procent i pensionsbidrag, kommer att erlägga 60 kronor, men en person i samma tjenstegrad i flottan, hvilken har 1,600 kronor i pension och erlägger 4 procent deraf i afgifter, betalar icke mera än 64 kronor. Hela skilnaden blir följaktligen endast 4 kronor. För min del skall jag gerna gå in på hvilketdera sättet som helst.

Här har blifvit sagdt, att hvar och en tänker närmast på sig sjelf och kommer att i denna fråga rösta för det, som är för honom fördelaktigast. Jag ber att få fritaga mig derifrån. Den pension, till hvilken jag är berättigad, är en gång för alla bestämd, och jag kan således icke vara berörd af den pensionsreglering, som nu är i fråga. Men att det är sant, att i förekommande frågor hvar och en tänker endast på sig sjelf och röstar derefter, det syntes nog af de gemensamma voteringarne häromdagen angående stämpelpappersafgiften. Då fråga var om ökande af stämpeln å fullmakter, konstituorialt och dylikt för embets- och tjenstemän, bifölls detta med en betydande majoritet, men när sedermera förekom frågan att minska stämpeln å fastighetsfång, bifölls äfven detta med en stor pluralitet. Satsen är således fullkomligt rigtig: hvar och en tänker på sig sjelf. Men att man i föreliggande fall icke bör tänka på sig sjelf, utan på arméns bästa, är säkert.

En talare från Örebro har påpekat, att förslaget skulle vara särdeles fördelaktigt för arméns yngre officerare, emedan de skulle få bättre avancement genom äldre officerares afgång, och att man icke borde uppskjuta pensionsfrågan, ty derigenom skulle följden endast blifva, att äldre officerare, som annars vore tvungne att afgå, skulle stanna qvar vid sina tjenster i afvaktan å frågans utgång. Bättre vore, enligt hans åsigt, att med ens afslå den helt och hållet. Ja, nog tror jag, att de gamla officerarne ändock komma att småningom afgå, men lika gamla officerare intaga deras ställe, och arméns officerares medelålder blir lika som förut. Följden blir således, att arméns högre befäl endast kommer att bestå af äldre officerare, och, om krig skulle inträffa, skulle dessa icke duga för fältlifvet. Jag har hört många gamla kaptener förklara, att de icke ega den vigör och fysiska kraft att de borde tjena qvar vid armén, men att de icke kunna göra annat, emedan de hafva hustru och barn, och derföre hellre bita hufvudet af skammen än afgå. Om ock en del äldre officerare afgår, komma andra, som äro lika gamla, att intaga dessas

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

plats, såsom jag förut nämnt. Nu under väntan på bättre pensioner taga dock icke några pensionsmessiga officerare afsked. Just vid denna tid på året eller före mötestiden plägar vanligen det största antalet afskedsansökningar inkomma, men antalet har icke varit synnerligt stort under de senare åren, och i år hafva mig veterligen endast två sådana officerare begärt afsked, men dessa hafva varit rika karlar. Jag tror derföre, att det vore välbetänkt att vidtaga sådan anordning, att derigenom afgången af äldre officerare underlättades, så att armén alltid egde ett krigsdugligt befäl. Det är gifvet, att officerarne nu vänta innan de taga afsked, men icke vänta de endast af den anledning, Herr Gumælius antydt.

Herr Jöns Pehrsson talade om, att man icke skulle glömma soldaterna. Det är mycket rigtigt. Hade herr Jöns Pehrsson väckt en motion om soldaternas pensionering, skulle jag ock vara den förste, som instämt med honom. Men att Kongl. Maj:t icke gjort någon framställning i detta hänseende kommer sig deraf att Kongl. Maj:t har under utarbetning ett förslag till omorganisation af armén, grundadt derpå, att soldaterna icke skola blifva gamla inom armén, ty meningen är, att de skola afgå efter en kort tjenstetid, och att de, som stanna qvar vid armén, skola hafva tjent sig upp till underbefäl.

Herr Ifvarsson har sagt, att vi kosta så mycket på vårt försvar, att detta blir allt dyrare och dyrare, men att vi ändock aldrig få någonting i ordning. Ja, det är väl sant, att det är dyrt att vara en sjelfständig stat, men att det är ändå dyrare att vara ett lydrike, det är också säkert. Skulle vi blifva anfallna, kunna vi komma att få utbetala detta kapital med ränta många gånger om, dels genom de förluster, som i följd af kriget uppstå för jordbruk, handel och näringar, dels ock derigenom att vi efter nyare tidens sätt att gå till väga, dessutom skulle nödgas erlägga dryga kontributioner till den segrande fienden. Det är derföre bättre att nu släppa till penningar, då vi hafva riklig tillgång. Vore nu tiderna dåliga, skulle jag visst icke vara emot, det vi ett eller annat år skulle gifva oss till tåls. Vidare har man sagt att, ehuru armébefälet fått högre löner, tjenstgöringsskyldigheten dock ej blifvit ökad. Ja, deruti, medgifver jag, ligger en half sanning; ty om Riksdagen vägrar anslag till öfningar, blir deras tjenstgöring naturligtvis lindrigare. Men om en ny omorganisation kommer till stånd, komma officerarne obestridligt att underkastas en strängare tjenstgöring.

Man har yttrat, att officerarne sjelfva borde tillskjuta hvad som för pensionernas ökande blefve erforderligt. Jag undrar, om den talare, som först yttrade detta, gjort sig reda för hvilka kostnader officerarne i sådant fall skulle få vidkännas. En talare ansåg, att de borde åläggas att ingå i någon ränte- och kapitalförsäkringsanstalt. Äfven jag var en tid af samma åsigt, men måste öfvergifva den, när jag kom att tänka på, att staten icke gerna kunde åtaga sig någon garanti för en sådan anstalt, hvadan staten ej heller kunde *ålägga* officerarne att der insätta sina penningar. Staten kan väl uppmuntra till någonting sådant, men att fordra det, dertill lär staten icke vara befogad. Det finnes äfven ett annat sätt att härutinnan gå till väga

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

nemligen att taga lifassurans för att betrygga utkomsten för efterlefvande anhöriga. Detta sätt kan nog vara bra, men det medför dock ingen absolut säkerhet för, att man icke nära nog bortkastat sina penningar. Ty det skulle kunna hända, hvad som händt mig. Kort efter det jag gifte mig, tog jag en lifassurans i ett utländskt försäkringsbolag, men sedan jag inbetalt premier i 20 år, gjorde bolaget konkurs, och jag var således af med de penningar, som jag der insatt.

Herr Gumælius gjorde en jemförelse emellan arméns officerare och telegrafverkets tjenstemän och förmenade att de senare uti ifrågavarande hänseende hade mycket sämre än de förra. Må så vara; men derföre att man på det ena hållet har det illa ställdt, är det väl icke nödvändigt att det skall så vara äfven på det andra. Vi måste komma ihåg, att vi visserligen åtnjutit en 60-årig fred, men att ingenting hindrar att vi när som helst kunna blifva invecklade i ett krig. Vi måste således vara beredda på allvarsamma tider, och det får jag försäkra, att, om ett krig utbryter, det blir ganska svårt för den, som uppnått 53 års ålder, att såsom kapten tåga ut i fält.

Man har påstått, att arméns officerare genom den nya löneregleringen fått ökade löner. Äfven detta är till hälften sant. Med en del officerare är detta förhållandet, men en icke så obetydlig del af dem har förlorat på denna löneregelering. En talare på stockholmsbänken yttrade mycket rigtigt, att om någon löneregelering för armén i fjor icke blifvit genomförd, skulle dock totalsumman af de till densamma utgående löner genom de ökade arrendena å boställen snart hafva vuxit till samma belopp, som genom löneregleringen bestämdes. Vi skola äfven komma ihåg, att penningevärdet på senare tiderna sjunkit icke blott derför att prisen på allting stigit, utan äfven i följd deraf att, omedelbart innan vi antogo guldet såsom myntfot, silfvervärdet sjönk, så att en krona, jemförd med utländskt mynt, såsom pounds, sterling och francs, numera icke har samma värde, som en riksdaler hade för tio år sedan. Detta silfrets sjunkande i värde hade den fördelen med sig, att, när vi öfvergingo från det gamla myntsystemet till det nya, kursen blef lika för silfverriksdalern som för kronan och att öfvergången inom landet högeligen underlättades — likasom ock myntkonventionen med Norge och Danmark. Denna omständighet, att silfret numera icke har samma värde som förr, måste naturligtvis hafva inflytande på alla förhållanden och i sjelfva verket få vi nu betala en sak dyrare, än för tio år tillbaka.

Jag skulle helst förenat mig med dem, som föreslagit en skrifvelse till Kongl. Maj:t i det syfte, som jag antydt, men då jag icke har någon förhoppning att ett sådant förslag skall vinna bifall och jag vet att en återremiss af frågan vid denna riksdagens sista timme icke vore lämplig, skall jag icke framställa något yrkande.

Herr Jöns Pehrsson: Jag skulle icke hafva begärt ordet, om icke en talare på stockholmsbänken, Herr Grefve Björnstjerna, framkommit med ett påstående, som, åtminstone såvidt jag vet, ännu är obevisadt. Han påstod nemligen, att genom statens öfvertagande af militieboställena dess inkomster blifvit så förökade, att de blifva tillräck-

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

liga att betäcka statens utgifter för såväl arméns aflöning som dess pensionering, utan att staten förlorar de medel som anskaffas från annat håll. Då det ännu icke blifvit utredt, huru stora inkomster staten kan vänta af dessa boställen, måste nämnda påstående anses vara obevisadt, och jag har icke velat låta det qvarstå såsom en trosartikel, om hvars rigtighet man icke skulle få hysa något tvifvel. Visserligen vill jag icke bestrida, att en mängd boställen hafva större arrende än de värden, hvartill de hittills blifvit uppskattade i lönestaterna; men innan man får se klara och tydliga bevis derpå, kan man icke fästa något afseende dervid.

Hvad beträffar den siste ärade talarens framställning derom, att jag skulle antydt, att man visat sig så mån om befälet, men icke om gemene man, så är det visserligen godt och väl, att vi hafva Vadstena krigsmanshuskassa, men den tillåter inga höga pensioner. Och icke heller är gemene man synnerligen tillgodosedd i det nya förslaget, ty han skulle blott erhålla 6 öre om dagen, medan en general får 6 à 7 kronor i dagaflöning och 10,000 kronors lön. Jag tror man bör noga betänka, att vår armés styrka består icke allenast af befäl, utan jemväl af gemene man, som man derföre torde böra tillgodose så mycket som möjligen omständigheterna medgifva.

Herr Nils Petersson: Man har här från flera håll framhållit, att i händelse Utskottets hemställan i den föreliggande frågan blefve bifallen, skulle arméns duglighet derigenom äfventyras i ganska hög grad. Mig förefaller ett sådant påstående särdeles egendomligt. Man har äfven yttrat, att om tjenstemännen skulle vara nödsakade att vid 53 års ålder afgå ur tjensten med erhållande af pension, skulle de derigenom befinna sig alldeles redlösa och komma i hvarjehanda trångmål. Det är märkvärdigt, huru man från tvenne olika håll — om jag rätt uppfattat saken — vill söka genomdrifva hvar sin åsigt. Å ena sidan har man framhållit — och för detta påstående gifver Kongl. Maj:ts eget förslag stöd — att det skulle vara statens skyldighet att medelst pension försörja sina tjenstemän, och denna sats har man drifvit ända derhän, att det vore statens pligt att sörja jemväl för tjenstemannens familj och barn, derföre att familjefadern ingått i statens tjenst. För min del har jag deremot en helt annan åsigt, och jag anser det vore önskligt, om man en gång för alla kunde få pensionsfrågan klar och utredt hvad dermed egentligen afses. Riksdagen har nemligen med lön och tjenstgöringspenningar ersatt tjenstemännen för det arbete, de utföra för statens räkning. Dermed tycker jag också, att Riksdagen och Regeringen gjort hvad göras bör i detta afseende, och från min sida anser jag att tjenstemännen äro fullt tillräckligt ersatte för sitt arbete. För den skull håller jag före, att staten icke eger någon direkt skyldighet att vidare sörja för tjenstemännen och deras familjer, utan att detta bör åligga dem sjelfve. Men det kan å andra sidan icke förnekas, att ju staten indirekt kan ega skyldighet tillse, att dess tjenstemän blifva satte i sådan ställning, att de icke komma att lida nöd; och detta kan ske mycket lätt genom användande af de kassor, som redan äro bildade för detta ändamål, jemte det

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

man stadgar en viss procent af deras respektive löner, som härtill bör utgå. Hvilken procent, som härvidlag erfordras, torde icke vara så svårt att med statistikens tillhjelp utreda, ty vill man sjelfva saken, så låter den sig nog göra. Jag vill ingalunda bestrida, att ju staten jemväl eger skyldighet att härtill lemna något bidrag, då väl eljest, i synnerhet för innehafvarne af de lägst aflönade befattningarne, pensionen komme att blifva särdeles knapp. Jag tror emellertid att staten har skyldighet och jemväl rättighet att utaf tjenstemännens löner göra vissa afdrag för ifrågavarande ändamål. Detta komme naturligtvis att i många fall utgöra en hämsko på möjligen befintlig lyx samt jemväl bidraga till ändrande af de beqvämare lefnadsförhållanden, vid hvilka tjenstemännen vant sig.

Man har äfvenledes yttrat, att om icke penningeställningen för närvarande vore så god, skulle man icke nu hafva framkommit med föreliggande framställning. Visserligen böra vi icke förundra oss öfver, att hvar och en vill, om jag så får uttrycka mig, passa på och skala åt sin gryta, men fastän ställningen i ekonomiskt afseende nu är fördelaktig, böra vi likväl besinna, att den i framtiden kan blifva annorlunda. Jag tror sålunda, att man med försigtighet och sparsamhet bör söka bibehålla den nuvarande ställningen. Af ren välvilja för svenska folket i allmänhet och för tjenstemännen i synnerhet är det, som jag anser, att man genom ofvanberörda tillvägagående i afseende å pensionsförhållandena bör söka bilda tjenstemännen till ordentliga svenska medborgare; de skola icke utgöra en stat i staten, utan vara medlemmar af samhället. Härigenom bibehålles tillika deras sjelfförsörjningsinstinkt och de vänja sig icke vid att kasta alla omsorger öfver på staten. Min förmening är sålunda, att tjenstemännen sjelfva böra bidraga med någon del af sina löner till ifrågavarande ändamål, så att icke hela pensioneringen öfverlemnas åt statsverkets försorg. Jag har naturligtvis intet annat yrkande att framställa, än om bifall till Utskottets hemställan i mom. a och afslag å mom. b.

Herr Key: Då jag först genomläste Kongl. Maj:ts förslag till pensionsstat såväl för armén som för flottan och då jag fann att Kongl. Maj:t i pensionsstaten för armén föreslagit, att staten skulle öfvertaga hela pensioneringen för officerarne, deras vederlikar i arméns civila befattningar, underbefäl samt "betjente", men icke för gemenskapen, under det att Kongl. Maj:t i den för flottan uppgjorda lönestaten icke föreslagit att staten skulle öfvertaga pensioneringen för befälet men väl för manskapet, tänkte jag för mig sjelf: "den ena eller den andra af dessa principer kan antagas, men icke båda på en gång". De principer, på hvilka dessa båda pensionsstater äro grundade, äro nemligen hvarandra alldeles motsatta, så att om Riksdagen godkänner den ena staten, kan den omöjligt godkänna äfven den andra. Då Stats-Utskottet i hufvudsak antagit det pensionssätt Kongl. Maj:t föreslagit för flottans officerare och manskap, tror jag derföre att Stats-Utskottet på de skäl, jag nyss nämnde, icke kunnat komma till något annat resultat i afseende å sättet för arméns pensionering än att föreslå aflåtandet af en skrifvelse till Kongl. Maj:t härom.

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

Ett annat skäl härtill, utom det nyss nämnda, är att för ett sådant öfvertagande af pensioneringen från statens sida naturligtvis också erfordras armébefälets formliga samtycke. Men detta samtycke är ännu icke erhållet. Dessförinnan är det, i min tanke, ej heller med Riksdagens värdighet förenligt att fatta något bestämdt beslut i frågan. Ty om Riksdagen först förklarar sig vilja gå in på pensioneringsförslaget, men arméns befäl sedan skulle svara: "nej, vi vilja icke gå in derpå, åtminstone bestämdt icke utan vissa förbehåll" — så blir det ju ingenting utaf med hela saken — och vi stå der med vårt beslut.

Vidare har inom Utskottet gjorts den anmärkningen mot förslaget, att icke någon skilnad deri är gjord mellan den värfvade och den indelta armén i afseende å pensioneringen. Nu kan man visserligen säga, att lönerna äro satta lika för den indelta och värfvade armén och att pensionerna derföre också böra bestämmas till samma belopp. Det är en sanning att Riksdagen i fjor bestämde, att lönerna för officerarne vid den indelta och värfvade armén skulle sättas lika och att Kongl. Maj:t föreslog detsamma; men detta skedde af båda statsmakterna under förutsättning att en indelt armé framdeles icke vidare skulle finnas till. Olikheten i tjenstgöringsskyldigheten blef dessutom tillgodosedd genom de, den värfvade arméns officerare tillkommande inqvarteringsafgifter och tjenstgöringspenningar. Der har man således gjort en skilnad i afseende å lönebeloppen, men i fråga om pensionerna nu har man antingen icke brytt sig om eller icke kunnat sätta dem så att de officerare, hvilka hade större tjenstgöringsskyldighet finge högre pension, ehuru detta onekligen varit mera rättvist. Äfven häruti ligger således ett skäl till det olika öde de tvenne pensionsstaterna rönt inom Utskottet.

En talare på stockholmsbänken, Grefve Björnstjerna, lärer nyss omnämnt, såsom man för mig uppgifvit, att ett afslag från Riksdagens sida å pensionsstaten för armén skulle utgöra ett *hinder* för den nya arméorganisationens genomförande. Att detta skulle blifva förhållandet vågar jag dock för min del så mycket mera betvifla, som jag stöder mig dervid på ett yttrande i Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående pensioneringen af arméns befäl, der det på sidan 6 säges: "Ju större skilnaden är mellan den lön, som innehafves, och den pension som väntas, desto större måste ock för tjenstemannen blifva frestelsen att till det yttersta begagna den rätt till qvarstående i tjenst, hvilken honom genom fullmakt är tillförsäkrad". Man må nu vara huru stor fosterlandsvän som helst, man må älska sitt yrke huru mycket som helst, och man må slutligen vara huru mycket gentleman som helst, så ligger ändå alltid den tanken nära till hands att, med både ökade löner och ökade pensioner för den *mindre* tjenstgöringen, de, som erhållit detta allt *fullt* ordnadt, icke blifva synnerligen lifvade för att *efteråt* åtaga sig *ökade* förpligtelser ifråga om tjenstgöring; åtminstone ligger den "frestelsen" nära till hands att, man en gång, när den nya arméorganisationen blifvit fullbordad, med en ökad tjenstgöring skall anse sig ega rätt att ånyo fordra icke endast ökade

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

löner utan äfven högre pensioner. Ligger "frestelsen" nära att stanna qvar öfver höfvan länge, så gör den det äfven antingen till att söka slippa ökadt arbete, eller att för detta begära mera betaldt när det ålägges.

Man har äfven invänt att man icke väntat, att denna pensionsstat så snart skulle framläggas under det att andra påstått det vara ett rent löftesbrott att nu afslå pensioneringen. 1875 års riksdag aflät visserligen en skrifvelse till Kongl. Maj:t i afseende å de då fastställda nya lönerna för arméns officerare; men der stod, bland annat, "att genom fördelning af de nya aflöningsförmånerna i fast lön med flera förmåner torde, då *framdeles* fråga om reglering af pensionsstaterna ifrågakommer, kunna så anordnas etc. — —". Jag vill nu icke ingå i någon närmare utredning, af huruvida 1875 års riksdag med detta ord "framdeles" menat just följande årets riksdag eller den år 1876 sammankommande, meningen var i allt fall, det är onekligt, att mycket länge kunde och borde det icke dröja, innan ett sådant förslag skulle framläggas. Jag förvånar mig derför alls icke öfver att den ärade Herr Krigsministern redan nu framlagt ett förslag till pensionering af arméns officerare, utan skulle tvärtom hafva förundrat mig mycket mera om han, med sitt lifliga intresse för vårt försvars ordnande, icke gjort det, ty gifvet är att armébefälets duglighet förminskas mer och mer, ju längre man uppskjuter att afgöra om deras pensionering. Att uppskjuta frågan ett eller annat år, tror jag dock icke skall mycket förminska tjenstbarheten; ty *så* illa ställdt är det väl icke med arméns officerare och *så* gamla äro de i allmänhet icke, att det i någon väsentligare mån kan inverka på arméberälets tjenstduglighet, om en eller annan af dem stannar qvar ett eller ett par år längre än annars skulle vara fallet, i afvaktan på pensionsfrågans lösning, och i förhoppning att genom den nya pensionsstatens antagande erhålla större pension. Jag anser att pensionsfrågan bör och måste lösas i samband med omregleringen af armén och att man dervid bör tillse att pensionerna ställas mera än nu i förhållande till lönen samt att såväl pensionen som lönen bestämmas i förhållande till tjenstgöringsskyldigheten.

Då man här yrkat bifall till punkten a, men afslag å punkten b, ber jag att få erinra att, hvilken ny arméorganisation vi än må få, antingen den bygges på stam eller på allmän värnepligt, så kommer dock alltid ett betydligt större antal officerare än nu att erfordras. Skulle man också tänka sig, att pensionsbeloppen icke blefve högre än nu, så skulle derföre alltid det ökade antalet officerare ändock nödvändiggöra ett större tillskott af statsmedlen i och för deras pensionering det är ju solklart. Påståendet att under hvilka förhållanden som helst statsbidraget till pensioneringen icke skall behöfva ökas är således icke hållbart, ty hvilken princip, som sagdt, är man än må komma att tillämpa vid den nya arméorganisationen, så komma vi alltid att behöfva ett större antal officerare än förut, icke ett mindre. Det ligger derföre också i sakens natur, att äfven statens utgifter för ändamålet hädanefter måste blifva större än hittills och det är detta punkten b afser att uttrycka i främsta rummet.

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

Jag tror således att från hvilken synpunkt man än må betrakta saken, Stats-Utskottets skrifvelseförslag godt kan försvaras, särdeles då Utskottet deri inlagt att man icke får göra anspråk på ett så högt statsbidrag, som i nu föreliggande proposition blifvit äskadt. Utskottet har icke heller i förslaget uttalat något det ringaste förnekande af, icke ens tveksamhet om, att icke pensionerna för arméns officerare borde ställas i förhållande till deras löner. Utskottet har icke heller förnekat, att större utgifter för statsverket häraf måste blifva en nödvändig följd, ehuru icke i den proportion Kongl. Maj:t nu begärt. Förslaget afser endast att man bör se tiden an och, så att säga, låta tummen hvila på hanen, så att man först tillser huru och i hvad mån tjenstgöringsskyldigheten för arméns officerare ordnas och derefter ställer fordran på deras eget bidrag till pensionen.

Då jag anser detta vara rätt, har det för mig varit ytterligare ett skäl att biträda Stats-Utskottets förslag om bifall, till hvilket jag härmed hos Herr Talmannen vördsamt anhåller om proposition.

Herr Carl Ericson: Jag skall först bedja att få vända mig mot en ärad talare på Stockholmsbänken, Grefve Björnstjerna, som sade sig icke kunna yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag till arméns pensionering af den orsak, att han ansåg att pensionsbeloppen för armén och för flottan borde beräknas på samma sätt. Jag ber dock i det fallet få fästa hans uppmärksamhet derpå, att, såsom jag äfven förra gången jag hade ordet påpekade, grunden efter hvilken pensionerna skulle beräknas, enligt den af mig föreslagna lilla förändringen i Kongl. Maj:ts förslag, såväl vid armén som vid flottan skulle blifva densamma, utom i afseende derpå, att pensionskassan för armén icke komme att bibehållas under arméns vård, utan öfverlemnas till staten, hvaremot den vid flottan skulle förblifva orubbad. Jag kan nemligen icke inse, att denna omständighet kan hafva någon nämnvärd betydelse vid frågans bedömande.

Herr Jöns Pehrsson har klandrat, att man här håller så vackra tal om pensioneringen af befälet, men icke alls talat om några pensioner för manskapet. Grefve Björnstjerna har redan upplyst om de förhållanden som i sistnämnda hänseende råda vid de regementen, der han tjenstgjort såsom chef; och jag skall nu i min ordning bedja att få nämna att äfven vid det regimente, der jag har den äran att såsom kapten tjenstgöra, genom befälets omtanka bildats pensionsfonder för gemenskapen, ur hvilken särskilda kassa soldaterne vid afskedstagandet erhålla pension. Ett liknande förhållande eger, som jag tror, rum vid de flesta regimenten inom svenska armén. Herr Jöns Pehrssons beskyllning att vid våra regementen något icke skulle vara åtgjordt för manskapets pensionering, är således fullkomligt ogrundad. Att Kongl. Maj:t åter icke nu framlagt något förslag till den indelta arméns manskaps pensionering, tror jag också är ursäktligt, ty de uttalanden om indelta armén, hvilka han hört från denna Kammare och från Riksdagen i allmänhet, hafva verkligen icke kunnat gifva Kongl. Maj:t anledning antaga att ett förslag till pensionering af manskapet vid den indelta armén, hvilket manskap för öfrigt vid en blifvande omorganisation af försvarsväsendet nödvändigt ju måste

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

försvinna, skulle vinna Riksdagens bifall. Hvad deremot pensioneringen af befälet beträffar, är förhållandet helt annat, ty detta befäl måste ju alltid finnas qvar, vare sig en ny arméorganisation genomföres eller icke.

Min ärade granne herr Carl Ifvarsson, syntes icke hafva något emot att pensionerna för arméns befäl nu hade blifvit fastställda; åtminstone uttalade han den åsigten, då han hade ordet, att han gerna skulle hafva sett om så kunnat ske, ehuru han tillade att detta var omöjligt, emedan det vore alldeles otänkbart att Kongl. Maj:ts proposition härom skulle kunna bifallas. Detta var hans uppfattning af saken. Men hvilken är då skilnaden mellan Kongl. Maj:ts förslag till pensionering af arméns befäl och det pensioneringsförslag Stats-Utskottet framlagt för flottan? Skilnaden mellan dessa tvenne förslag är, enligt min tanke, alldeles ingen, åtminstone efter de ändringar i det Kongl. armépensioneringsförslaget jag föreslagit. Utskottet finner alla möjliga skäl tala för genomförandet af pensioneringen vid flottan — och detta gör mig mycket nöje — men hvarför har Utskottet icke funnit dessa skäl giltiga i fråga om armén. Utskottet har visserligen sagt, att tjenstgöringen för arméns och flottans officerare är olika. Men detta kan jag icke medgifva, ty endast en del af flottans officerare tjenstgöra hela året om på varfvet. För öfrigt hafva äfven en del af arméns officerare garnisonstjenstgöring under hela året. Större delen af flottans officerare tjenstgöra emellertid endast under sommarmånaderna. Men den indelta arméns officerare hafva ju också sina möten under sommaren. Tjenstgöringsförhållandena vid armén och flottan äro således i det stora hela enahanda, hvilket jag äfven i mitt förra anförande sökt framhålla.

Herr Gumælius talade om pensioneringen vid telegrafverkets stat. Det var för mig ingen hemlighet, att pensioneringen derstädes är temligen skral, men då han yttrade, att den är sämre än den nu för armébefälet föreslagna, så var detta ett misstag. Han torde nemligen icke hafva observerat bestämmelsen i 8 § af reglementet för telegrafverkets pensionsinrättning, der det heter, att "med aflöning förstås i detta reglemente ordinarie lön eller arfvode jemte ålderstillägg och tjenstgöringspenningar". Det är sålunda af såväl den fasta lönen, arfvoden som tjenstgöringspenningarne, som dessa 60 procent utgå, under det att frågan, hvad armén angår, gäller 80 procent af den fasta lönen ensamt. Jag är också öfvertygad om, att officerarne gerna skulle utbyta dessa 80 procent mot 60 procent af samtliga inkomster.

Här har, i synnerhet af Herr Carl Ifvarsson, mycket talats om anspråk, som befälet skulla ställa på staten. För min del har jag dock alls icke hört talas om några dylika anspråk. Förhållandet är helt enkelt det, att den ena statsmakten, nemligen Kongl. Maj:t, ansett med statens ändamål förenligt, att arméns såväl som flottans tjenstemän skola pensioneras, och, på grund af Riksdagens i detta afseende bestämda uttalade princip, att statens tjenstemän, då de hunnit den ålder att de icke vidare kunna rätt gagna det allmänna, böra pensioneras, funnit skäl vara för handen att framlägga det nu föreliggande förslaget. Men något *anspråk* från befälets sida i afseende på denna pensionering har jag, som sagdt, för min del icke hört omtalas.

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

Herr Gumælius nämnde vidare, att slutsumman af det blifvande pensionsbeloppet skulle uppgå till 1,000,000 eller måhända till 2,000,000 kronor. Att slutsumman om 20 år uppgår till omkring 2,000,000 kronor med den personal, som nu finnes, är i den Kongl. propositionen meddeladt, men *tillskottet* blir icke mer än cirka en million, såväl till följd deraf, att ett tillskott till befälets pensionering redan nu är lemnadt, som deraf att arméns pensionskassa skulle till statsverket öfverlemnas.

Herr Gumælius yttrade slutligen, att befälets tillskott till pensioneringar skulle blifva ofantligt små. De skulle dock, enligt Kongl. Maj:ts förslag, komma att uppgå till 123,000 kronor om året och, i händelse hvad jag föreslagit gillas, till ändå högre belopp, hvilket väl icke kan sägas vara så obetydligt, då det ju är 50 procent, om icke dubbelt mot nu.

Jag vidhåller mitt förra yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts förslag med de förändringar derutinnan jag förut tagit mig friheten föreslå.

Friherre Lagerfelt: Då vi, efter mitt förmenande, vid denna Riksdag icke torde kunna få denna fråga löst på det sätt, jag helst skulle önska, vill jag inskränka mig till att till protokollet uttala den mening, att jag till alla delar instämmer i den af Herr General Leijonhufvud uttalade åsigt.

Herr Liss Olof Larsson: Här är redan så mycket taladt i denna sak, att jag kan inskränka mig till blott några ord.

Det är med den här frågan på samma sätt, som med många andra, att den, som man säger, kommer surt efter; d. v. s. när man, om icke lättsinnigt, så åtminstone med något för lätt hand genomfört en omorganisation eller fattat ett beslut derom, så drager detta med sig vissa följder, som man att börja med icke så noga tänkt på. Så gick det äfven i fjor, då man genomförde den nya regleringen af lönerna för arméns befäl. Då var man så i farten att komma åt militieboställena, att man icke så noga tänkte på följderna af den nya löneregleringen. Jag tog mig också redan då friheten erinra, att närmaste följden af den då i hast skedda löneregleringen skulle blifva, att man hade att motse ett förslag från Kongl. Maj:t om armébefälets pensionering, och att man kunde vara beredd på att dertill få betala högst betydliga belopp. Det dröjde icke heller längre än till denna Riksdag, förr än Kongl. Maj:t kom fram med ett förslag till pensionsstat, som när den blifver genomförd, kräfver ett par milioner af statens medel. Det är sålunda icke någon småsak som det här är fråga om. Mig förefaller det dock ganska besynnerligt, att då lönerna för arméns befäl förra året så högst betydligt ökades, utan att man af befälet fordrade mera arbete än förut, man nu i år kommer och säger, att derföre att befälet fått högre löner, så måste äfven pensionerna ökas. Detta är ungefär detsamma, som om man t. ex. skulle vilja påstå att, derföre att en jordbrukare under ett missväxtår fått ett litet understöd, så skulle han sedermera, då goda tider åter in-

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

träffade, ha' anspråk på så mycket högre understöd. Jag hade eljest trott att arméns officerare genom de högre lönerna skulle hafva kommit i tillfälle att sjelfva lättare göra besparingar, så att statens bidrag för deras pensionering derigenom skulle kunnat i någon mån minskas. Jag tror också, att, om i fjor i samband med den då beviljade löneförhöjningen det hade ifrågakommit att dervid fästa det vilkor, att staten hädanefter skulle vara befriad från alla vidare bidrag till armébefälets pensionering, hvilken skulle öfvertagits af officerarne sjelfva, mot skyldighet att vid viss ålder lemna tjensten, så skulle officerarne nästan hafva varit villige att gå in på ett sådant förslag, för att komma åt de stora lönerna.

Dessutom var det icke allenast lönerna som höjdes i fjor, utan äfven åtskilliga andra stora förmåner bereddes på samma gång arméns officerare. Ackordsräntan t. ex., som befälet förut hade att erlägga och som utgick med en ganska dryg procent af deras löner, öfvertogs då af staten, och befälet kom sålunda ifrån att vidare betala den, på samma gång de kommit i åtnjutande af högre löner.

Nu säger man visserligen, att staten i en framtid skall få så stor förtjenst på militieboställena, som numera äro till statsverket indragna, att derigenom skall fås ersättning icke blott för de förhöjda lönerna utan äfven för de nu ifrågasatta högre pensionerna. Ett dylikt resonnement kunde väl hafva något skäl för sig, om man hade tagit något från armébefälet, men så vidt jag vet voro ju boställena, äfven före indragningen, statens egendom, icke armébefälets. Vid sådant förhållande har man ingen rättighet att påstå, att officerarne äro berättigade till högre pensioner, derför att staten hädanefter får större inkomst af boställena än förr.

En talare yttrade, att det var nödvändigt att antaga Regeringens förslag, emedan det gälde vår sjelfständighet, som nu skulle stå på spel igen. Den dag, i dag är, sade han, hafva vi i vår hand; men hvad morgondagen kan medföra, veta vi icke. I fjor hörde man icke talas om något sådant, då det var fråga om lönereglerings. Men det kan väl hända, att, om dylikt tal då hade försports, man skulle hafva gjort åtskilliga förbehåll vid lönereglerings, och det var derföre då klokast att icke tala om denna stora fara, utan ändamålet befrämjades bäst genom att då icke tala om pensionerna; förfaringssättet är visst ingen ny uppfinning.

Herr Grefve Björnstjerna har här framstält ett förslag, som väl vid ett hastigt uppläsande, så vidt jag kunde fatta, tycktes innebära att statens tillskott till armébefälets pensionering skulle blifva i någon mån mindre än enligt Kongl. Maj:ts förslag. Hans förslag gick nemligen ut derpå, att befälet sjelf skulle till pensioneringen betala 4 procent, under det att Kongl. Maj:t föreslagit deras bidrag till 3 procent. Men ser man närmare efter så blifva dessa 4 procent, ungefär detsamma som de af Kongl. Maj:t föreslagna 3 procent; ty då dessa senare skulle beräknas efter hela lönebeloppet, så skulle Grefve Björnstjernas 4 procent utgå allenast af vederbörande officerspension och fyllnadspension. Om man sålunda räknar efter, så betyda Grefve Björnstjernas siffror ungefär detsamma som Kongl. Maj:ts, fastän det

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

vid en hastig genomläsning ser ut, som genom antagande af Grefve Björnstjernas förslag, någon besparing skulle kunna beredas statsverket.

Innan jag lemnar ordet ber jag att få fästa uppmärksamheten vid ett yttrande af Herr Friherre Leijonhufvud. Han sade nemligen att man icke kunde ålägga armébefälet att afsätta något af sin lön för insättning i lifränte- och kapitalförsäkringsanstalten, derför att dessa anstalter icke stodo under statens garanti, och att för ty någon säkerhet icke var från statens sida gifven derom att officerarne genom insättning i nämnda anstalter i någon mån betryggade sin framtid. Häremot ber jag att få erinra, att det icke var länge sedan — det var visst under den tid Friherre Leijonhufvud sjelf var ledamot af Konungens råd — som Regeringen fann för godt att föreskrifva att af hvarje soldatlön 10 kronor skulle innehållas och insättas i någon sparbank. Detta skedde på den tid, då man ännu icke ens hade någon sparbankslag, och ännu mindre någon garanti från statens sida för de belopp som i sparbankerna insattes, men nu duger det icke för befälet att göra insättningar i en anstalt som icke är af staten garanterad. Besynnerligt synes mig dock, att hvad som duger för soldaten icke skulle duga för befälet. Jag vill dock icke tro, att i denna sak befälet hyser en sådan åsigt, att det skulle vara likgiltigt om soldaten finge tillbaka sina 10 kronor, men deremot högst nödvändigt att befälet har full säkerhet för sina insättningar. För min del anser jag en dylik anmärkning allra sist hafva bort kommit fram från det hållet.

Jag vill för min del nu yrka bifall till Utskottets förslag i första punkten, och skall sedan förena mig med dem som yrka afslag å andra punkten. Helst skulle jag vilja bifalla Herr Carl Ifvarssons reservation mot sist nämnda punkt; men, då något yrkande om bifall till denna reservation, så vidt jag hört, ännu icke blifvit framställdt, inskränker jag mig nu, som sagdt, till att yrka bifall till Utskottets förslag i första punkten.

Herr Gumælius: Herr Talman! Det är endast med anledning af ett par anmärkningar mot mitt förra anförande af Herr Karl Ericsson, jag funnit mig nödgad att ännu en gång taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk. Herr Ericsson fäste till en början uppmärksamheten derpå, att telegrafverkets pensioner beräknas i procent af "aflöningen," icke blott af lönen.

Jag har i mitt föregående anförande tydligt uttalat detta, och den, som gjorde mig den äran att uppmärksamt åhöra hvad jag yttrade, bör således icke kunna förevita mig, att jag sökt leda Kammaren vilse.

Samme ärade talare uppgaf vidare, att jag skulle hafva sagt, att vid telegrafverket pensionen, efter den beräkningsgrund, som der följdes, utgick med 60 procent af aflöningen, under det att, här vid armén, vore fråga om att låta den utgå med 80 eller 75 procent, och på sådan grund uträknade han, att arméns pensionsbelopp ej vore högre tilltagna än telegrafverkets. Men jag sade att, i telegrafverket fråga är om mellan 60 och 48 procent, då pensionsbeloppen vid armén skulle sättas mellan 100 och 80, möjligen 75 procent af de löne-

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

förmåner, på hvilka å ena eller andra hållet pension beräknas; och den ärade talaren borde då med hvarandra hafva jemfört *antingen* de båda högsta siffrorna, 60 och 100, *eller* ock de båda lägsta, 48 och 80, men icke tagit den högsta siffran för telegrafverket och jemfört den med den lägsta för krigsbefälet; ty det är icke så, man skall räkna, då man vill rätta.

Han anförde vidare, att en betydlig tillökning i pensionsafgifterna skulle komma att drabba befälet vid armén, då de finge bättre pensioner, och att de således ej skulle framdeles slippa med billigare afgifter än tillförene. Detta beror dock på den omständigheten huruvida man vill räkna hela afgiftsbeloppet eller den relativa afgiften i förhållande till lön eller pension. Jag begagnade ordet "relativt" och lade vigt på det ordet. Ingen räknekonst skall heller kunna bevisa annat än att afgifterna blifva relativt lägre efter Kongl. Maj:ts förslag, än de förut varit.

Då han återupptog frågan om pensioneringen vid telegrafverket, skall jag tillåta mig en jemförelse, som jag förut uraktlåtit att framhålla, nemligen att vid inrättande af pensioner för telegrafverket blefvo *på grund* af de förbättrade lönevilkor som dess tjenstemän erhållit, höga afgifter för pensions erhållande föreskrifna. Här synes deremot ett motsatt förhållande från vissa håll vilja göra sig gällande, det nemligen, att i samma mån lönerna förbättrats, i samma mån skulle ock pensionsvilkoren blifva alltid relativt lindrigare.

Herr Jöns Rundbäck: Jag vill endast yttra några ord. Hvad punkten a beträffar, så tror jag att tankarne icke kunna vara delade, hvarföre man om densamma icke torde behöfva något vidare räsonnera. Angående deremot punkten b, hafva olika meningar velat göra sig gällande. För min del står jag på Utskottets grund och har derföre icke reserverat mig mot Utskottets beslut, ehuru jag haft en från Utskottet något afvikande åsigt. Herr Statsrådet och chefen för Landtförsvars-departementet yttrade att ordnandet af pensionsväsendet stode i ett visst sammanhang med sista årets löneregler för armén. Jag vill i detta afseende nämna att jag i fjor tog mig friheten att i en då afgifven reservation yttra att jag, efter en kort granskning af det vigtiga förslaget angående löneregler för armén, i allmänhet kommit till den öfvertygelsen, att befälets löner icke vore lämpligt och väl afvägda. Jag fann nemligen att det alldeles icke var rigtigt att t. ex. en kapten vid ett garnisonsregemente icke skulle aflönas högre än en kapten vid de indelta regementena, enär den förre hade tjenstgöring hela året om, men den senare under endast några veckor, samt tjenstgöringen vid de särskilda regementena dessutom vore betydligt olika, likasom ock ett mycket större kunskapsmått erfordrades för befälet vid vissa garnisonerade regementen t. ex. artilleriregementena, än för befälet vid de indelta regementena. Till stöd för denna min åsigt vill jag hänvisa till ett yttrande i frågan från statsrådsbänken. Rättvisan hade således fordrat, att lönerna hade blifvit afpassade efter tjenstgöringen, såväl vid den värfvade som den indelta armén. Om man det oaktadt bestämde lönerna lika för alla, är det dock enligt min åsigt,

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

obestridligt att så länge denna olikhet i afseende på tjenstgöringen är till finnandes, så länge den indelta arméns officerare icke, i likhet med öfrige officerare, uteslutande sysselsätta sig med sitt yrke, pensionerna icke heller böra blifva lika för alla, hvarjemte jag äfven tror att under dessa förhållanden en reglering af pensionerna icke kan genomföras.

På grund häraf och då jag i motsats mot andra tror det vara omöjligt att grunda arméns pensionsväsende ensamt på de bidrag, som officerarne lemna, utan efter min åsigt äfven staten måste lemna understöd åt detsamma, så tror jag att Utskottet i detta hänseende framlagt ett förslag, som både kan försvaras och för framtiden bestå. Utskottets förslag i senare punkten, har så mycket som talar för sig, att det verkligen skulle vara önskvärdt att Kammaren dertill lemnade sitt bifall.

Jag uttalade inom Utskottet den åsigt, att man borde begagna ett mera positivt uttryck för Utskottets verkliga mening och framhöll, att Utskottet borde föreslå Riksdagen att fatta det beslutet, att officerarne skulle till pensioneringen bidraga *i samma mån* eller lika mycket som staten; men derpå ville man icke gå in, utan frågan förföll. De som höllo på Kongl. Maj:ts förslag påstodo att detta bidrag skulle blifva för mycket betungande för officerarne; de öfriga af Utskottets ledamöter sade deremot, att staten derigenom skulle komma att lemna för mycket.

Jag tager mig friheten att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Bågenholm: Utskottet har afstyrkt Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående pensioneringen af arméns befäl med vederlikar, bland annat på den grund att det icke ansett skäligt, att arméns pensionskassa öfvertoges af statsverket, utan att med kassans bestridande af en del af pensioneringen borde fortfara såsom hittills. För mig liksom för hvarje annan, är det naturligt att denna Kongl. Maj:ts proposition framkallats af den förut till Kongl. Maj:t i ämnet aflåtna skrifvelsen från Riksdagen. Men det kan å andra sidan förefinnas någon olikhet emellan förhållandena nu för tiden och för ett tiotal år sedan, synnerligast nu sedan, på Kongl. Maj:ts framställning, Utskottet tillstyrkt att flottans pensionering skulle utgå på två sätt såsom förut. Det kan måhända vara lämpligt att så fortfarande förfares äfven i afseende å arméns pensionering. Men äfven om man inom Utskottet, der man på grund af tillgång till erforderliga handlingar lättare kunnat bedöma frågan, ansett detta förfaringssätt lämpligt, så kan jag derföre ej finna, hvarföre ej sjelfva pensionsbeloppet kunnat behandlas och pensionerna afvägas i den rigtning, Kongl. Maj:t föreslagit, oaktadt man ej velat att statsverket skulle öfvertaga kassan.

En annan omständighet, som Utskottet uti sin motivering framhållit, är, att den årsafgift, som af befälet skulle utgöras med 3 procent af lönebeloppet anses för låg. Sedan Utskottet nu behandlat äfven frågan om flottans pensionering och dervid kommit till den öfvertygelsen, att en afgift af 4 procent af summan utaf pensionen

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

och fyllnadspensionen vore den rätta, så kan det visserligen synas att en likhet i detta fall bör förefinnas emellan armén och flottan, samt att årsafgiften för den förras officerare derföre borde ställas lika högt som för den senares. Men å andra sidan vill jag erinra att 3 procent af lönen ej är en obetydlig afgift, såsom Utskottet vill påstå, helst om man tager i betraktande, att, derest under en officers tjenstetid beloppet insattes i någon ränte- och kapitalförsäkringsanstat, så skulle efter den der vanliga grunden af en utdelning af 10 procent af det bildade kapitalet, detta bidrag af 3 procent kunna växa till omkring 15 procent, och för officerare i kaptens och högre grader ända till 25 procent. Jag har försökt att beräkna detta och deraf funnit att det belopp hvarmed arméns officerare, enligt Kongl. Maj:ts förslag, skulle bidraga till sin pensionering ej är så obetydligt, som man vill låta påskina.

Hvad sjelfva lönebeloppen beträffar, så förefaller det mig visserligen som dessa genom den sista regleringen blifvit vida större än de voro på den tid, då jag var i tjenst, men jag håller dock före, att de nuvarande lönevilkoren ej äro en smula bättre än de som genom den föregående regleringen bestämdes. Ty tidsförhållandena äro för det närvarande sådana att, enligt min uppfattning, den förra regleringen med indelningsverket var i afseende på löneförmånerna på sin tid fullt jemförlig med den senaste.

Jag vill jemväl fästa de herrars uppmärksamhet, som påyrka att officerarne sjelfve skola genom förhöjda årsafgifter till pensionskassan öka pensionsbeloppet, derpå, att de förändrade tidsförhållandena göra det nödvändigt för en och hvar af arméns officerare att, bredvid den nuvarande årsafgiften till nämnda kassa, för betryggande af sin familjs ekonomiska ställning vid familjefaderns frånfälle tänka på någon afsättning af penningar vare sig i ränte- och kapitalförsäkringsanstalt eller i form af lifförsäkring. Ty den pension, som nu utgår från arméns enke- och pupillkassa är så obetydlig, att det är för honom nödvändigt att på annat sätt försöka att sörja för familjens framtida utkomst. Och härigenom minskas ju ytterligare hans lön. Jag håller således före att man under inga vilkor kan af arméns befäl fordra större bidrag till pensionskassan än högst 4 procent, hvilket flottans officerare skulle erlägga. Att ett yrkande härom dock ej har någon utsigt till framgång, sedan Utskottet helt och hållet afstyrkt Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, är temligen klart. Jag vill derföre ej heller nu framställa något yrkande.

Men jag kan icke underlåta att uttrycka min ledsnad deröfver att Utskottet ansett de af Kongl. Maj:t föreslagna 3 procenten otillräckliga, liksom öfver de svårigheter i rent militäriskt hänseende, som derigenom skola uppstå. Man kan väl tycka, att det icke skall göra så mycket, om detta öfverårigа befäl, som icke anser sig kunna afstå från sin lön och inskränka sig till den efter nutidens förhållanden allt för ringa pensionen, några år qvarstår i tjensten; men följden deraf blifver dels att öfningarne icke kunna bedrifvas på sätt önskligt vore, enär dels den officer, som är allt för gammal såsom kapten, icke kan i den mån han bör bidraga till att leda dessa öfningar på det sätt,

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

som den nyare tidens kraf gör nödvändigt, dels att i disciplinärt hänseende svårigheter uppstå derigenom att befälet är för gammalt. Det kan nemligen icke undvikas, att de yngre officerarne, som se dessa sina äldre förmäns åtgöranden och ofta kanske mindre lämpliga anordningar, derigenom förlora den tillit till desse, som erfordras, på det disciplinen, såsom skäligt och nödvändigt är, skall liksom växa in i corpsen. Äfven en annan olägenhet förorsakas af desse öfveråriges qvarstående i tjensten, nemligen att de yngre officerare, som efter allt utseende kunna vara lämplige att bekläda högre platser, derigenom allt för länge qvarhålles i de lägre graderna och sålunda icke komma i tillfälle att utveckla sig på det sätt, som är nödvändigt för att frambringa den kraft och den sjelfverksamhet, som på högre militärposter erfordras, och att, då de uppnå dessa högre grader, de äro för gamla och i sin ordning förorsaka ett stillastående bland de yngre. Nu är ju helt naturligt, att, när desse yngre se, att de allt för länge qvarhållas på underordnade platser, de måste vara betänkte på att bereda sin och sin familjs utkomst på annat sätt och till följd deraf — och detta ofta till men för tjensten — slå sig på en eller annan bisysselsättning. Det inträffar till och med understundom, att somlige se sig tvungne att i förtid lemna tjensten, för att egna sig åt andra yrken, och att desse icke alltid äro de sämste, utan att bland dem ofta finnas framstående förmågor är lika säkert, som att det hela måste deraf lida skada.

Hvad angår den mycket omtalade olikheten mellan de civile och militäre tjenstemännen och deras pensionsförhållanden, veta vi alla, att den civile tjenstemannen vid pensionsålderns uppnående vanligen är utarbetad och saknar vidare förvärfsförmåga, hvadan han således framför den militäre tjenstemannen bör vara berättigad till pension. Men detta hans större berättigande bör enligt min tanke endast föranleda att han erhåller högre pension; och i allmänhet torde äfven så jemförelsevis vara. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle emellertid armébefälet icke erhålla full pension förr än efter en tjenstetid af 30 år och efter uppnådda 50 à 60 års lefnadsålder, 50 år för officerare af kompaniofficersgrad äfvensom för underofficerare samt 55 och 60 år för högre officerare.

Äfven fredsöfningarne föra dock det onda med sig, att de som deri deltagit, ofta nog genom förkylning m. m. ådragit sig för helsan menliga åkommor och således blifva sjukliga tidigare, än förhållandet i allmänhet torde vara med andra statens tjenstemän.

Då jag emellertid icke kan föreställa mig, att en återremiss af frågan till ny behandling vid denna sena tid på Riksdagen skulle till något tjena, vill jag derom icke framställa något yrkande, utan har med det sagda endast velat uttala min önskan, att Riksdagen skulle i hufvudsak hafva bifallit pensionssummorna och således anvisat Kongl. Maj:t ett större kreditiv än 315,000 kronor, på det att redan nästa år och interim — så att säga — pensioneringen kunnat börja efter denna plan, under anhållan att ett nytt förslag till pröfning förelägges nästa år för fast reglering af dessa förhållanden. Jag skulle icke hafva sett någon fara deruti, att möjligen derigenom i samma grad

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

en förändring i beloppet inom kort inträffat, ty pensionssummorna äro i allt fall ganska olika. Detta hade dock varit ett sätt, hvarpå frågan kunnat lösas, men som jag icke nu vill påyrka.

Chefen för Kongl. Landtförsvarsdepartementet, Herr Statsrådet Weidenhielm: Jag har egentligen begärt ordet för att, då det icke synes vara någon utsigt för att Kongl. Maj:ts proposition skulle blifva antagen af Kammaren — hvilket jag, för min del, fortfarande anser vara det rätta, likasom det för såväl armén som landet bästa — uttala mig för hvad som under sådana förhållanden vore den önskvärdaste utgången, eller antagandet af Herr Carl Ericsons framlagda amendement. Visserligen ingripa de af honom föreslagna förändringarna något i propositionens stadganden, men de äro åtminstone icke af den beskaffenhet, att det vore skäl att endast af sådan anledning uppoffra propositionens antagande i öfrigt.

Medan jag har ordet, vore jag frestad att bemöta en eller annan af de invändningar, som här blifvit mot Kongl. Maj:ts förslag framstälda, men de flesta af dessa invändningar hafva verkligen redan af andre talare blifvit så vederlagda, att jag icke anser mig böra upptaga tiden med en fortsättning af deras bekämpande. Endast tvenne här fälda yttranden äro af den beskaffenhet, att jag anser det vara min pligt att bemöta dem.

Här har blifvit yttradt, att det vore icke rätt att utan armébefälets samtycke framkomma med ett förslag, som ginge ut på ett öfverlemnande till staten af armébefälets egen pensionskassa. Till den värde talare, som uttalade denna tvekan, ber jag dock få hemställa, om han icke dervid något förhastat sig, då han kan föreställa sig, att chefen för Landtförsvarsdepartementet efter arméns fullmäktiges sammanvaro i Stockholm förliden höst och efter hörande af den för pensionsregleringen sammankallade komiténs åsigter, skulle äfventyrat att tillstyrka Kongl. Maj:t att till Riksdagen framkomma med en proposition om en reglering af pensionsväsendet, som, derest den af Riksdagen bifölles, skulle kunna komma att af arméns befäl icke antagas.

Här har slutligen äfven blifvit sagdt, att man borde hafva stält pensionsfrågan i samband med boställenas öfverlemnande till staten för att såmedelst hafva haft ett vederlag att bjuda på. Den värde talaren, som så yttrade sig, ber jag blott få svara, att jag hellre bär anklagelsen att i detta fall hafva förhastat mig, än jag offrar min tro, att det guld, med hvilket svenska representationens bifall till en rättvis sak skall köpas, bör sökas i sanningens klara bevisning, men icke i kassakistan.

Härmed förklarades öfverläggningen, för så vidt den afsåg Utskottets hemställan under *litt. a*, slutad; och blef derefter samma hemställan, sedan propositioner gifvits enligt de yrkanden, som i afseende derå förekommit, af Kammaren bifallen.

Vidare upplästes Utskottets ofvan intagna hemställan under *litt. b*, och enär ingen ledamot begärde ordet för att ytterligare deröfver

yttra sig, förklarades öfverläggningen jemväl angående denna hemställan vara slutad. Beträffande densamma hade yrkats dels bifall, dels afslag, dels ock att i dess ställe det förslag, som Grefve Björnstjerna framstält, måtte antagas. Herr Talmannen gaf propositioner i öfverensstämmelse med dessa meningar och fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till Utskottets hemställan. Votering blef begärd. I anledning häraf och för bestämmande af kontrapropositionen upptog Herr Talmannen ånyo de öfriga yrkandena af hvilka det på afslag nu förklarades, enligt Herr Talmannens uppfattning, hafva flertalets röster för sig. Men äfven i fråga om kontrapropositionen begärdes votering; hvadan en så lydande omröstningsproposition först blef uppsatt, justerad och anslagen:

Angående förändrad pensionering af arméns befäl med vederlikar. (Forts.)

Den, som till kontraproposition i hufvudvoteringen antager yrkandet om afslag å Utskottets hemställan, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit det af Grefve Björnstjerna framstälda yrkande.

Den omröstning, som företogs, enligt denna proposition, utföll med 129 ja mot 43 nej; i följd hvaraf propositionen för hufvudvoteringen erhöll denna lydelse:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemstält i punkten *b* af utlåtandet N:o 77, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Utskottets hemställan.

I denna senare votering afgåfvos 57 ja mot 121 nej; och hade Utskottets hemställan således blifvit af Kammaren afslagen.

§ 4.

Till behandling förekom Stats-Utskottets utlåtande N:o 78, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar samt af flottans och lotsverkets gemenskap.

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar.

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (Forts.)

Under åberopande, hurusom en tillfredsställande lösning af frågan om en allmännare *pensionsreglering för flottans befäl och underbefäl samt gemenskap*, grundad på de nya löneförmånerna, utgjorde ett vilkor för en följdrigtig tillämpning af den för personalens tjenstbarhet vigtiga och redan för flere af flottans corpser och stater utaf Kongl. Maj:t med Riksdagen stadgade grundsats om skyldighet att vid viss ålder ur tjensten afgå, hade Kongl. Maj:t uti sin ofvanberörda nådiga proposition (N:o 27) föreslagit, *beträffande pensioneringen af befälet och underbefälet med vederlikar*,

att Riksdagen, med godkännande af de vid det den nådiga propositionen bilagda statsrådsprotokoll under Bil. 1 fogade grunder för pensionering af Kongl. flottans officers- och underofficerscorpser, Kongl. flottans lärare-, läkare-, maskinist- och handtverksstater samt af månadslönare vid flottans militärdepôter och varfsstater, måtte medgifva, att det af Kongl. Maj:t i den nådiga propositionen till innevarande års Riksdag angående statsverkets tillstånd och behof för 1877 äskade kreditiv å 73,000 kronor för utgifvande af pensioner och fyllnadspensioner till afskedade embets- och tjenstemän samt betjente vid flottan jemväl finge i mån af behof användas för tillämpning under samma år utaf berörda grunder; — med rättighet för direktionen öfver amiralitetskrigsmanskassan att af detta kreditiv under loppet af år 1877 lyfta hvad för ändamålet erfordrades, sedan styrkt blifvit i hvad mån det för år 1876 till embets- och tjenstemäns samt betjentes pensionering anvisade kreditiv åtgått; dock att hvad under sistnämnda år icke för ändamålet erfordrades måtte för 1877 års pensionering i mån af behof användas.

Utskottet, som i väsentliga delar gillat de af Kongl. Maj:t föreslagna grunder för befälets och underbefälets pensionering, men likväl funnit sig böra deruti tillstyrka en och annan förändring, såsom t. ex. nedsättning af pensionen för flaggmän och kommendörer från 80 procent af lönen, som Kongl. Maj:t föreslagit, till 75 procent, hade i *1:sta mom.* af sitt föreliggande utlåtande hemstält:

att Riksdagen, med godkännande af ett utlåtandet bilagdt förslag till grunder för pensionering af Kongl. flottans officers- och underofficerscorpser, Kongl. flottans lärare-, läkare-, maskinist- och handtverksstater samt af månadslönare vid flottans militärdepôter och varfsstater, måtte å Nionde hufvudtiteln anvisa ett kreditiv å 73,000 kronor för utgifvande enligt hittills gällande stadganden af pensioner och fyllnadspensioner till afskedade embets- och tjenstemän samt betjente vid flottan, samt medgifva, att detta kreditiv jemväl finge i mån af behof användas för tillämpning under samma år af nyssberörda grunder; med rättighet för direktionen öfver amiralitetskrigsmanskassan att af detta kreditiv under loppet af år 1877 lyfta hvad för ändamålet erfordrades, sedan styrkt blifvit i hvad mån det för år 1876 till embets- och tjenstemäns samt betjentes pensionering anvisade kreditiv åtgått; dock att hvad under sistnämnda år icke för ändamålet erfordrades måtte för 1877 års pensionering i mån af behof användas.

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (Forts.)

Innan uppläsning skett af denna hemställan, lemnades ordet på begäran till

Herr Key, som yttrade: Då bilagan litt. a till det nu föredragna utlåtandet ligger till grund för Utskottet förslag i dess första punkt, anhåller jag vördsamt, att de grunder, som finnas upptagna i nämnda bilaga, måtte blifva först föredragna.

Hvad Herr Key sålunda föreslagit, blef, på derom af Herr Talmannen gifven proposition, bifallet; i följd hvaraf först föredrogs *punkten 1* i det vid utlåtandet fogade "*förslag till grunder för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar,*" lydande densamma sålunda:

"Den, som innehar fast lön på stat, till belopp ej öfverstigande 1,000 kronor, erhåller i pension och fyllnadspension lönens hela belopp. För innehafvare af lön, öfverstigande 1,000 kronor, men ej uppgående till 6,000 kronor, utgår pension jemte fyllnadspension med 80 procent af lönen; dock att för alla löner emellan 1,000 och 1,250 kronor förstnämnda belopp, eller 1,000 kronor, kommer att såsom pension med fyllnadspension beräknas. Innehafvare af lön till belopp af 6,000 kronor eller derutöfver erhåller i pension jemte fyllnadspension 75 procent af lönen. Utaf sammanlagda beloppet af pension jemte fyllnadspension utgöra två tredjedelar pension och återstående tredjedelen fyllnadspension.

Anm. 1. För det till beklädnad eller ersättning derför berättigade underbefäl beräknas, vid bestämmande af deras pension, värdet af denna förmån till bestämdt belopp af 20 procent utaf den fasta lönen.

Anm. 2. Rektor vid Skeppsgosseskolan erhåller pension till lika belopp med kapten af 1:a klassen och skollärare derstädes lika med 2:a gradens underofficer.

Anm. 3. Flaggunderofficer, verkmästare vid varfsstat och kronobagaren vid Karlskrona station erhålla pension till lika belopp med maskinist-underofficer af 1:a graden.

Anm. 4. Mästare vid militärdepôt och varfsstat samt mjölnaren vid Karlskrona station erhålla pension till lika belopp med 2:a gradens underofficer."

Sedan detta förslag blifvit uppläst, anförde

Herr Gasslander: Då jag tillhört den komité, som haft sig anförtrodt att framlägga förslag till grunder för flottans pensionering, må det tillåtas mig att nu yttra några ord i ämnet.

Följden deraf att Stats-Utskottet godkänt Kongl. Maj:ts proposition angående grunderna för flottans pensionering, men nedsatt sjelfva aflöningen, har blifvit att i Utskottets nu föreliggande förslag nedsättning äfven egt rum i de af Kongl. Maj:t föreslagna pensionsbeloppen.

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (Forts.)

Såsom bekant, ordnade Riksdagen senast år 1860 flottans pensionsväsende. Samma omständigheter, som sedan dess betingat förhöjning i aflöningen för flottan, hafva äfven betingat förhöjning i pensionerna, nemligen de stegrade lefnadskostnaderna. Härtill kommer en ytterligare omständighet, nemligen det tvungna afskedstagandet, hvilket äfven betingade förhöjd pension.

Säkert föreställer sig en hvar af Kammarens ledamöter vid genomläsande af Stats-Utskottets betänkande, att de der föreslagna pensionerna ställa sig bättre än de pensioner, som beviljades vid 1860 års riksdag. Så är likväl ingalunda förhållandet. Ty inom många grader vid flottan skulle pensionsbeloppen, enligt Utskottets förslag, blifva lägre och grunderna för pensioneringen sämre än de år 1860 fastställda. Detta anhåller jag att med anförande af några exempel få bevisa. Jag ber då att först få anföra flaggmännen. Efter 1860 års pensionsstat åtnjuter en flaggman i årlig pension 6,000 kronor och ett lika stort belopp föreslår Utskottet nu. Men för närvarande erlägger en flaggman 120 kronor i årlig pensionsafgift, under det han, enligt Utskottets förslag, skulle komma att betala 240 kronor. Då Utskottet medgifvit, att det tvungna afskedstagandet betingar en förbättring i pensionsvilkoren, finna Herrarne således, att här dock föreligger en försämring. Samma är förhållandet med kaptener af 2:a klassen. Efter 1860 års stat åtnjuta de 1,520 kronor i pension, men efter Utskottets förslag skulle de få endast 1,440 kronor; således icke obetydligt mindre än hvad som för närvarande är dem tillförsäkradt.

Dertill kommer att deras afgifter för pensioneringen för närvarande utgöra 34 kronor 20 öre, men efter Utskottets förslag skulle blifva 57 kronor 60 öre. Enahanda är förhållandet med löjtnanter af första klassen. Denne har nu 1,008 kronor i pension och erlägger 22 kronor 80 öre i årlig pensionsafgift, men är föreslagen att erhålla 1,000 kronor i pension mot 40 kronor i årlig pensionsafgift. Samma missförhållande inträffar äfven med afseende å pensionsbeloppet och pensionsafgifterna för underlöjtnanter af första klassen.

Stats-Utskottets förslag bereder underofficerscorpsen förbättring i pensioneringen; och önskvärdheten af en sådan fördel kan icke nog framhållas och behjertas. Dock sträcker sig förbättringen — på sätt förslaget utvisar — icke till *alla* underofficerarne. En del personer i underofficersgraden hafva nemligen för närvarande rätt till högre pension än Utskottet föreslagit. Så är förhållandet med maskinisterna, underofficerarne af högsta graden (1,008 kronor), kronobagaren (1,404 kronor) och mjölnaren (1,008 kronor). Här åter är föreslaget för maskinistunderofficerare af 1:sta graden 1,000 kronor, och lika mycket för kronobagaren samt för för mjölnaren 864 kronor. Hvad de sistnämnde angår, torde det icke vara mycket att fästa sig vid, då detta förslag, om det vinner tillämpning, icke kan inverka på deras rätt, som för närvarade innehafva dessa tjenster.

Med undantag af flaggmans och underofficersgraderna sträcker sig den nedsättning Utskottet föreslagit, väl endast till de grader, der afskedstagande icke eger rum. I 2:a kaptens- och löjtnantsgraderna

är nemligen afskedstagande sällsynt. Nedsättningen i pensionen verkar således ej mycket i dessa grader, men väl de högre pensionsafgifterna, hvarigenom lönerna försämras.

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (Forts.)

Jag skall emellertid icke framställa något yrkande i denna fråga, då jag har anledning förmoda att regeringen accepterar Utskottets förslag och det således torde komma att bero på amiralitetskrigsmanskassans delegare sjelfve att bedöma och afgöra om de anse denna pensionsreglering så fördelaktig, att de derpå kunna ingå. Det är emellertid högst sannolikt att, hvad angår de i tjenst varande officerarne, högst få skola vilja underkasta sig dessa vilkor. Då pensionsvilkoren äro satta i samband med löneregleringen så till vida, som man sagt, att de som gått in på löneregleringen måste också gå in på pensionsvilkoren, så torde derföre löneregleringen för närvarande icke kunna fullt genomföras.

Jag skall också taga mig friheten att ur komiterades betänkande framhålla, hurusom amiralitetskrigsmanskassan i forna tider varit af Sveriges regenter synnerligen omhuldad; dess anslag och inkomster hafva varit högst betydliga. Denna kassa har aldrig behöft begära några tillskott från Riksdagen; tvärtom har Regeringen lånat af krigsmanskassan — ja handlingarne visa att de bidrag, som amiralitetsstaterna från början sjelfva tillsköto, blifvit använda för flottans räkning i stället för att komma kassan till godo. Säkert är — jag kan med den kännedom jag dels såsom komitéledamot och dels i egenskap af föredragande ledamot i kassan vunnit angående dessa förhållanden intyga det — att hade kassan fått behålla sina anslagna inkomster, så hade den aldrig behöft begära en skilling af Riksdagen. Men före och senast 1853 reducerades åtskilliga af kassans inkomster. De indrogos till staten i afsigt att förenkla förvaltningen. Kassans direktion protesterade, men det halp icke. Inkomster, hvilka bestodo af sådana skatter, som voro beroende af vexlingar i landets penningeställning i allmänhet, utbyttes mot bestämda ersättningsanslag. Jag skall i detta afseende taga mig friheten att erinra om den s. k. af- och tillträdesafgiften i Blekinge och södra Möre. Denna afgift indrogs till statsverket och utbyttes mot charta sigillata, som lades på köpebrefven. Nu kan hvar och en inse, att till följd af de betydligt stegrade fastighetsvärdena förstnämnda afgift skulle ansenligt stiga. Detta har äfven skett, och afgiften kommer nu statsverket till godo i form af stämpladt papper.

Det har under diskussionen yttrats, att det vore vida bättre om staten sluppe ifrån pensioneringen af dess embets- och tjenstemän och i stället bestämda anslag lemnades. Jag tror att denna åsigt är ganska rigtig. Ty pensionsväsendet har ju från dess första uppkomst varit en enskild angelägenhet för tjenstemännen, ehuru staten alltid dertill lemnat understöd, derföre att pensionsväsendet befordrar ett statsändamål. Af komiterades utredning torde herrarne finna att, om Riksdagen, utöfver det anslag, som krigsmanskassan för närvarande åtnjuter, hade beviljat allenast 52,600 kronor, om jag minnes rätt, så hade pensionerna blifvit vida bättre än hvad de nu äro föreslagna

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med rederlikar. (Forts.)

att blifva, och kassans ställning skulle blifvit sådan att, såvidt jag kan bedöma, aldrig någonsin vidare tillskott skulle hafva kommit i fråga.

Medan jag har ordet skall jag tillåta mig att göra en enda invändning mot de åsigter, som här blifvit uttalade beträffande pensionsväsendet. Man synes i allmänhet vara benägen att omfatta den meningen, att de löner och pensioner staten lemnar äro skänker. Så är dock icke förhållandet; ty det är ett utbyte af arbete mot lön, och jag föreställer mig, att likasom den enskilde måste underkasta sig att betala sina tjenare högre lön, då lefnadskostnaderna stiga, så måste också staten, om den vill bibehålla dugliga tjenare, höja deras löner.

Hvarje omtänksam menniska söker naturligtvis att under helsans dagar draga försorg om sin ålderdom. Finnes icke någon pension för tjenstemannen att tillgå, måste han derföre vara betänkt på att af sin lön afsätta hvad han kan behöfva för att vara försörjd på sin ålderdom. Men hans lön är i allmänhet icke så hög, att den lemnar tillgång till några besparingar. Skulle man få se åldriga och utslitna tjenstemän i nöd och betryck, så tror jag icke att någon man med intelligens och förmåga skulle vilja egna sig åt statens tjenst. Statens tjenster komma då antingen att monopoliseras åt förmögenheten, d. v. s. endast de fömögna klassernas barn skulle komma att intaga tjenstemannaplatserna, eller ock skola de, som känna med sig sjelfva att de icke duga på den industriela företagsamhetens bana, komma att egna sig åt statens värf. Jag tror dock att detta skulle medföra större förlust för det allmänna, än den uppoffring, som pålägges staten genom pensionsväsendet.

Då jag, såsom förut sagdt, tror mig veta, att regeringen kommer att acceptera detta förslag, och då flottans stater äro i tillfälle att sjelfve bedöma, huruvida de vilja underkasta sig den föreslagna anordningen, så vill jag icke för min del framställa något yrkande beträffande sjelfva frågan.

Herr Liss Olof Larsson, hvilken jemte Herrar *O. B. Olsson*, *Sven Nilsson* i Efveröd och *Jonas Andersson* inom Utskottet reserverat sig såväl mot den nu föredragna 1:sta punkten af Utskottets ifrågavarande förslag till grunder för befälets vid flottan pensionering som ock mot 6:te punkten af samma grunder, yttrade: Innan jag yttrar mig i sjelfva frågan, ber jag att få framställa det yrkande, att 6:te punkten måtte föredragas i sammanhang med den nu föredragna första. Dessa punkter stå nemligen i så nära sammanhang med hvarandra, att diskussionen samtidigt bör få omfatta dem båda. Jag får hos Herr Talmannen vördsamt anhålla om proposition å detta mitt yrkande och ber att sedan få ordet för att yttra mig i sjelfva saken.

Kammaren biföll denna Herr Liss Olof Larssons framställning; och skedde alltså nu föredragning jemväl af *punkten 6*, så lydande:

"Pensionsafgift skall af löntagare till amiralitets-krigsmanskassan årligen erläggas med ett belopp, motsvarande fyra procent af summan utaf pensionen jemte fyllnadspensionen."

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (Forts.)

Herr Liss Olof Larsson, som derefter ånyo erhöll ordet, fortfor: Jag tror, att om man bifaller föreliggande punkt af detta betänkande i enlighet med Utskottets förslag, man också till en viss del afgjort pensionsfrågan för arméns befäl. Ty om Riksdagen bestämmer, att flottans officerare skola i pensionsafgift betala 4 procent af summan utaf pension jemte fyllnadspension, kan man icke rimligtvis sedermera påstå, att arméns befäl skall betala mera. Har man i detta fall godkänt 4 procent för flottans officerare, är man således i min tanke deraf bunden vid en blifvande reglering af pensioneringen för arméns officerare. Jag vet visserligen, att man kommer att invända mot mig hvad som redan blifvit yttradt inom Utskottet, nemligen att vid flottan finnas så betydliga kassor, att flottans pensionsstat icke behöfver så stora tillskott af staten som arméns. Häremot vill jag dock anmärka, att dessa kassor icke tillhöra flottans officerare, ty de äro icke bildade genom deras tillskott. Såvidt jag vet, betala nemligen flottans officerare icke högre pensionsafgifter än arméns officerare. Jag tror således, att den olika storleken af pensionskassorna vid flottan och armén härrör deraf, att staten lemnat större bidrag till den ena än till den andra kassan, och att således tillväxten blifvit flere på det ena hållet än på det andra.

Dessutom hafva flottans officerare förr varit till antalet flere än nu, så att derigenom kassans tillgångar blifvit mera tillräckliga för pensioneringen än vid armén, der officerarnes antal under senare tider tvärtom blifvit ökadt. Jag tror äfven att, vid reglering af både löner och pensioner, man bör se till, att man åstadkommer likställighet i motsvarande tjenstegrader inom båda vapnen. Sedan man i fjor reglerat lönerna för landtarméns befäl, så har man i år gjort framställning om lönereglering för flottans officerare i ändamål att åstadkomma likställighet mellan dem och arméns officerare. Riksdagen har också härpå ingått. Men jag kan icke se annat än att, om man nu skall bestämma pensionsafgiften vid flottan till 4 procent, och sedermera hålla på att arméns officerare skola betala mera än 4 procent, likställigheten kommer att upphäfvas; ty säger man nu att flottans officerare skola betala 4 procent, men kommer sedermera och säger åt arméns officerare, att de skola betala 6 procent, så är det slut med den likställighet, som man velat införa. Jag tror således, att staten icke bör fästa sig vid det större eller mindre belopp, kassorna kunna hafva till betäckande af pensionsbeloppen, utan endast se till att likställighet mellan arméns och flottans officerare i samma lönegrader åstadkommes, såväl i afseende å lönerna som pensioneringen. Kommer till följd häraf ett större tillskott af statsmedel att erfordras för det ena vapnets pensionering än för det andras, så må detta bidrag lemnas. Men man bör ställa officerarne i paritet med hvarandra och icke säga, att officeraren vid det ena vapnet skall betala 4 procent, men officeraren vid det andra 6 procent af lönen till sin pension.

Då jag sålunda kommer att yrka en förändring i hvad Utskottet föreslagit, sker detta hufvudsakligen derföre att, då man förmodligen vid nästa riskdag kommer att framlägga ett nytt förslag till pensionsreglering för armén, jag ämnar att motsätta mig hvarje sådant för-

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (Forts.)

slag, såvidt i detsamma begäres, att officerare endast skola betala 4 procent af lönen i pensionsafgift. Jag tror mig icke heller vara ensam om denna åsigt.

Det är af denna anledning jag nu föreslår, att 6:te punkten af grunderna måtte ändras derhän, att pensionsafgiften bestämmes till 6 procent i stället för 4 procent, på sätt Utskottet föreslagit, samt att slutet af första punkten måtte få följande förändrade lydelse: "utaf sammanlagda beloppet af pension jemte fyllnadspension utgöra tre fjerdedelar pension och återstående fjerdedelen fyllnadspension. Jag yrkar för min del bifall till detta förslag, som står i öfverensstämmelse med den af mig jemte flere andra af Stats-Utskottets ledamöter afgifna reservation.

Chefen för Kongl. Sjöförsvarsdepartementet, Herr Statsrådet Friherre von Otter: Med anledning af Herr Liss Olof Larssons yrkande ber jag få erinra derom, att enligt Kongl. Maj:ts förslag pensionsafgifterna för flottans officerare redan blifvit höjda från 4 till 6 procent på det sätt att, då pensionsafgifterna hittills utgått med 4 procent af de pensioner, som utdelas från amiralitetskrigsmanskassan, de hädanefter skulle utgå med 4 procent å sammanlagda beloppet af pensionen jemte fyllnadspensionen, hvilken senare är föreslagen till 50 procent af hvad pensionen från kassan skulle utgöra.

På samma gång skall jag taga mig friheten erinra om hvad jag, när löneregleringsfrågan förevar, framhöll, nemligen att enligt den nya staten en del af flottans officerare komme att få sina löner betydligt nedsatta. Sålunda skulle t. ex. en kommendörkapten af andra klassen, som förut erhållit 4,200 i lön och 400 kronor i dyrtidstillägg, få sin lön nedsatt till 3,500 kronor, eller med 1,100 kronor. Genom den nedsättning i lönernas belopp, som då af Kamrarne antogs, komme samtliga löneinkomsterna enligt tjenstgöringsförhålandena under år 1875 att för 85 officerare nedsättas med omkring 27,000 kronor, under det att endast 43 officerare finge sina löneinkomster ökade med tillsammans omkring 19,500 kronor. Officerscorpsen vid flottan komme således att lida en minskning i sin aflöning med omkring 7,500 kronor. Vid samma tillfälle yttrade jag också, att Utskottets förslag i frågan vore antagligt under den förutsättning, att, derest Kongl. Maj:t funne skäl att af Riksdagen begära någon ersättning för hvad sålunda frångått officerscorpsen, denna begäran komme att af Riksdagen behjertas. Kom så pensionsregleringen. Med densamma hade Kongl. Maj:t afsett att åstadkomma någon förbättring i pensionerna, emedan dessa, som hittills utgått efter 1858 års lönestat, icke stode i rimligt förhållande till den numera gällande lönestaten. I det förslag, som Kongl. Maj:t uti ifrågavarande hänseende framlagt, anser jag för min del pensionsbeloppen vara så lågt tilltagna, som gerna kan vara möjligt. Genom den nedsättning, som redan skett med afseende å lönerna, hafva äfven pensionerna redan blifvit icke så obetydligt nedsatta; en talare har redan upplyst, att en flaggman, enligt det föreliggande förslaget, skulle få lika stor pension, som han förut eger uppbära enligt 1858 års lönestat, men att hans pensionsafgift deremot blifvit förhöjd med 100 procent. Samme talare har vidare erinrat, att pensionen för en kapten af andra klassen,

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (Forts.)

som Kongl. Maj:t förslagit till 1,600 kronor, enligt Utskottets förslag skulle nedsättas till 1,440 kronor och således komma att med 80 kronor understiga den pension af 1,520 kronor, som han enligt nu gällande pensionsstat eger rätt att vid sin afgång från tjensten uppbära — detta oaktadt hans pensionsafgift skulle komma att höjas ifrån 34 kronor 20 öre till 57 kronor 60 öre. Man kan säga, att under det pensionerna endast för några grader blifvit höjda och högst med 50 procent — såsom för kommendörer, hvilka äro de enda, för hvilka en så stor förhöjning blifvit föreslagen — så hafva pensionsafgifterna i medeltal blifvit ökade med 100 procent och deröfver.

Under sådana förhållanden är det uppenbart, att någon ytterligare nedsättning i pensionerna eller förhöjning i pensionsafgifterna icke rimligtvis bör kunna ifrågasättas. Skulle ett förslag i sådant syfte af Kongl. Maj:t antagas, skulle Kongl. Maj:t dermed också gifva på hand, att genomförandet af den nya löneregleringen icke kan försiggå, så länge som någon officer qvarstår i den grad, han ännu innehar, ty ingen inginge på den nya staten af fri vilja. Antoge Kammaren ett sådant förslag, vore detta att draga för stor vexel på officerscorpsens nit och, om jag så får säga, på dess umbärande oegennytta. Dessa egenskaper hos en officerscorps äro visserligen att betrakta såsom en kautschuksträng, hvilken kan töjas när deraf göres behof, men likasom strängen springer, om den töjes för mycket, så förstör man äfven dessa egenskaper hos en officerscorps, om man är obillig i sina fordringar. Och min tro är, att, om man sätter i fråga att göra ytterligare nedsättningar, utöfver dem Utskottet föreslagit, man på samma gång töjt för mycket på nyssnämnda egenskaper. På dessa skäl får jag hemställa om bifall till Utskottets förslag i den föredragna punkten.

Herr Jöns Rundbäck: Vid den granskning, jag varit i tillfälle att företaga af Kongl. Maj:ts proposition angående pensioneringen af flottans befäl och underbefäl med vederlikar, har jag funnit grunderna för förslaget i hufvudsaken väl afvägda samt särdeles välbetänkta. Sålunda har Kongl. Maj:t, i motsats mot hvad komiterade föreslagit i fråga om pensionsbeloppet, hemstält, att endast för löner af 1,000 kronor pension skulle utgå till belopp motsvarande hela lönen, medan komiterade i detta afseende föreslagit pensioner lika stora som löner ända till ett belopp af 3,000 kronor. Derjemte har Kongl. Maj:t uti berörda proposition föreslagit, att officerarne vid sjövapnet skulle erlägga dubbel pensionsafgift emot förut. Det måste erkännas, att detta är ett ganska stort tillmötesgående. I detta hänseende torde man således icke kunna framställa någon befogad anmärkning. Då fråga var före om löneregler under 5:te hufvudtiteln, ordnades denna reglering efter samma grundsats, som skett beträffande armén. Man nedsatte lönerna för en stor del af tjenstemännen och i synnerhet för underofficerarne, och detta inverkade naturligtvis icke obetydligt på deras pensionsförhållanden. För de officerare, hvilka icke fingo sina löner nedsatta, nemligen flaggmän och kommendörer, är nu af Utskottet föreslagen en pension, motsvarande 75 procent af de för dem

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (Forts.)

uppförda löner, hvarigenom de således icke skulle komma i någon bättre ställning än flottans öfriga personal.

Jag ber nu att få taga Herr Liss Olof Larssons med fleres reservation något litet i betraktande. Det hufvudsakliga skälet för Herr Liss Olof Larsson att icke bifalla Utskottets hemställan tyckes vara, att om Utskottets nu framlagda förslag blefve antaget, skulle arméns pensionsförhållanden komma att rätta sig härefter. För min del har jag en helt annan åsigt härutinnan. Om det nu gälde att för första gången reglera pensionsförhållandena vid vare sig flottan eller armén eller bådadera, då torde man kunna utgå från hvilken synpunkt som helst och då kunde Herr Liss Olof Larssons åsigt vara lika bra som någon annans. Men om man utgår från nu befintliga förhållanden, torde det visa sig, att officerarne vid flottan i allmänhet icke skulle komma att blifva så särdeles väl tillgodosedda. Jag skall be att i detta afseende få anställa några kalkyler; och jag lofvar att göra dem helt korta, ty siffror äro i allmänhet tråkiga.

Om, på sätt i Kongl. Maj:ts proposition är föreslaget, arméns pensionskassa af arméns befäl öfverlemnades till staten, erhölle staten derigenom, enär berörda kassa uppgår till ett belopp af 3,000,000 kronor, en summa af 150,000 kronor i ränta. Om vidare arméns officerares pensionsafgifter, på sätt jag tyckt mig finna Herr Liss Olof Larsson åstundar, höjdes till respektive 6 procent i stället för nu föreslagna 3 procent, skulle dessa afgifter utgöra ett belopp af 246,000 kronor — ty af Kongl. Maj:t äro de beräknade till 123,000 kronor, då 3 procent af lönen skulle utgöra pensionsafgiften. Antagom denna summa, som af officerarne erlägges med 6 procent i pensionsafgifter, till i rundt tal 250,000 kronor, så utgör denna summa, tillhopa med de 150,000 kronor staten uppbär i ränta på den öfvertagna pensionskassan, således sammanlagdt 400,000 kronor, hvilket sålunda är det bidrag staten, enligt Herr Liss Olof Larssons förslag, skulle undfå till pensioneringen. Om den pensionsreglering, som nu är föreslagen för armén, blefve i sin helhet genomförd, skulle det medföra en kostnad af 2,000,000 kronor. Staten finge alltså släppa till $\frac{4}{5}$ häraf eller 1,600,000 kronor.

Låtom oss härefter se till, huru förhållandena gestalta sig vid flottan.

Hvad flottan skulle afstå till staten är den så kallade amiralitetskrigsmanskassan, hvilken utgör i rundt tal omkring en million kronor. Utaf densamma uppbära flottans befäl och underbefäl med flere nu pensioner till sammanlagdt belopp af omkring 40,000 kronor. Skulle då flottans officerare, såsom Herr Liss Olof Larsson föreslagit, gifva till pensioneringen ett belopp af 6 procent af lönerna, i stället för, såsom Utskottet hemstält, 4 procent, hvilket senare redan utgör omkring 21,000 kronor, så skulle officerarnes bidrag vid flottan således komma att uppgå till i rundt tal 30,000 kronor, eller en half gång till så mycket som deras nuvarande bidrag. Tillsammans med afkastningen af amiralitetskrigsmanskassan skulle officerarne således komma att bidraga till sin pensionering med omkring 70,000 kronor. Men huru mycket gå då flottans officerares pensioner till? Jo! till 191,000

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (Forts.)

kronor, enligt den tabell, som följde med den Kongl. propositionen i frågan. Drager man ifrån hela pensionssumman det belopp, som officerarne sjelfva bidraga med, återstår sålunda 120,000 kronor, hvilka staten måste släppa till för att uppehålla pensioneringen. I förhållande till det belopp, hvarmed delegarne sjelfva eller genom afkastningen af kassan bidraga till pensioneringen, är sistnämnda summa blott en och en half gång större. Således är det en betydlig skilnad mellan hvad staten skulle gifva till flottans och till arméns pensionering. Af detta skäl och då jag, med min uppfattning af saken, aldrig kan tro att staten kan mot officerarnes bestridande taga amiralitetskrigsmanskassans tillgångar, finner jag, att den af Utskottet föreslagna grunden för officerarnes pensionsafgifter är både billig och rigtig. Om man icke vill lemna större pensioner, än dem om hvilka nu är fråga och hvilka äro af komiterade uträknade till samma belopp, som Kongl. Maj:t uppgifvit, torde det derför vara svårt att bestrida att, med en pensionsafgift af 4 procent af pensionen och fyllnadspensionen, officerarne gifva så mycket som behöfves för att fylla amiralitetskrigsmanskassans tillgångar, så att den sättes i stånd att utdela hel pension, d. v. s. två tredjedelar af pensionen med fyllnadspension. Hvarföre officerarne skola tillskjuta mera än som behöfves för att kassan skall kunna utdela hel pension, kan jag vid sådant förhållande icke förstå.

När en till pension berättigad officer tager afsked vid fylda femtio år, innan han kommit till den ålder, att han kan få fyllnadspension, så skulle han, om Herr Liss Olof Larssons förslag antoges, till kassan få inbetala större belopp, än den pension han sedan erhölle. Hvem skall då taga detta öfverskott? Icke kan väl staten begära att officerarne skola bidraga till bildande af pensioner, af hvilka de sedermera icke kunna få någon nytta?

Tager man saken sådan som den är, och utgår från det nu bestående, vet man, att amiralitetskrigsmanskassan i förhållande till officerarnes antal lemnar mycket större pensioner, än arméns pensionskassa kan lemna till arméns officerare, så är det en gifven sak, att bidraget från officerarnes sida i förra fallet måste blifva mycket mindre, emedan der finnes en mycket större samlad fond, än bidraget från arméns officerare.

Slutligen vill jag erinra dem, som tro att vi skulle göra någon besparing genom att antaga reservanternes förslag, att för den händelse någon af officerarne vid flottan icke skulle vilja ingå på en sådan pensionsstat, Kongl. Maj:t, till följd af Riksdagens år 1873 fattade beslut, kan helt simpelt öfverflytta en sådan officer, om han är af högre grad, på den permanenta reservstaten. Men icke blir det billigare för staten att då gifva hela lönen åt dessa officerare, än att, såsom nu är föreslaget, bidraga med en tredjedel af pensionen, hvilken ju i regeln icke kan komma att uppgå till mera än 80 procent af lönen? Den permanenta reservstatens löner uppgingo vid sista årets slut till icke mindre än 49,000 kronor, utom det att de å denna stat uppförda officerare fingo dyrtidstillägg, likasom alla andra officerare. På det sättet kunna vi visserligen få en pensionsstat bredvid den vi redan hafva; men denna stat kommer att kosta vida mera än den

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (Forts.)

gamla pensionsstaten, och detta stode ej att hjelpa, ty Riksdagen har nu en gång för alla gifvit sitt bifall till en dylik öfverflyttning. Genom bifall till Utskottets förslag skulle deremot alla dessa olika stater försvinna och en enda ordentlig stat jemte en pensionsstat inrättas, något som jag tror är mycket efterlängtadt.

Jag tror således att det blir en besparing för staten om man ordnar saken på det sätt, att man icke af flottans officerare fordrar större bidrag än Kongl. Maj:t föreslagit, ty enligt min åsigt kunna vi icke komma åt denna fond, som de hafva samlat.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag anhålla om bifall till de nu föredragna paragraferna af "grunderna".

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag skall icke upptaga Kammarens tid länge, ty sedan Herr Liss Olof Larsson så fullständigt utvecklat de skäl, som ligga till grund för reservationen, behöfver jag icke vara mångordig.

Vid afgörandet af denna föreliggande fråga lider det intet tvifvel, att man bör se tillbaka på den fråga, som förut i dag varit föremål för behandling, nemligen frågan om pensioneringen för armén. Af öfverläggningen om sistnämnda fråga framgick tydligen, att man här i Kammaren allmänt önskade att pensionerna vid båda vapnen, armén och flottan, skulle bestämmas till lika belopp för motsvarande grader; och äfven jag är i det fallet af samma åsigt. Jag tror nemligen att det blir svårt att utan fasthållande af denna grundsats afgöra den nu förevarande frågan, och att Kammaren således, med fasthållande af det beslut Kammaren i fråga om arméns pensionering fattat, omöjligt kan bifalla den nu föreliggande Kongl. propositionen oförändrad. Kammaren har äfven nyss afslagit den Kongl. propositionen och icke ens velat antaga det af Stats-Utskottet framstälda skrifvelseförslag till reglering af armébefälets pensionering, emedan Kammaren ansåg att en ny pensionsstat, liknande den af Kongl. Maj:t nu föreslagna, men af Kammaren afslagna, skulle medföra alltför stora kostnader för statsverket. När Kammaren sålunda icke velat ingå på detta Kongl Maj:ts förslag till pensionsstat för armén, så anser jag att Kammaren icke heller bör ingå på det nu föreliggande förslaget, angående pensionsväsendet för flottan, utan att föreskrifva större bidrag af befälet, emedan Kammaren eljest skulle komma att liksom gifva på hand för en kommande tid, att den ville fastställa en ny pensionsstat för armén, byggd på samma principer, som Kammaren nu förkastat. Dessa skäl hafva för mig varit öfvertygande att icke ingå på Kongl. Maj:ts proposition på annat vilkor, än att befälet vid flottan skall bidraga till sin pensionering mera än Kongl. Maj:t föreslagit, hvilket jag ej anser vara för högt tilltaget med 6 procent af lönen, och i öfrigt, med undantag af den förändring, som vår reservation innehåller om 1:sta punkten, bibehålla samma grunder som Utskottet, i nära öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition, föreslagit.

Man har talat om att denna olikhet i pensionsafgifter vid flottan och vid armén skulle grunda sig derpå, att det finnes en större pensions-

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (Forts.)

kassa vid flottan, än vid armén. Jag vill dock härvid fästa uppmärksamheten derpå, att den pensionskassa, som vid flottan finnes, ingalunda tillkommit endast genom bidrag af flottans befäl; staten har till väsentlig del bidragit till denna kassas bildande. Jag föreställer mig derföre, att befälet icke heller kan göra anspråk på att ensamt, med uteslutande af staten, disponera öfver kassans tillgångar, utan att Riksdagen eger rätt att vid behandlandet af den föreliggande frågan se till om denna kassa är tillräcklig för pensioneringen eller, om så ej är fallet, bestämma om staten eller befälet sjelf skall i mer eller mindre mån dertill bidraga. Riksdagens skyldighet är framför allt att öfva rättvisa. Om det nu, till följd af kassans tillgångar, skulle befinnas, att flottans officerare skulle få en lindring i afseende på bidrag till pensioneringen, i jemförelse med arméns officerare, så tror jag derför icke att det är rigtigt att på denna grund minska officerarnes pensioneringsbidrag, utan hemställer att Kammaren måtte gå in på den jemlikhetsprincip i detta afseende, som blifvit förut af mig uttalad, eller att officerarne af begge vapnen i detta hänsende ställas lika. Ty om man å ena sidan stadgade, att arméns befäl skulle betala en högre procent af sina löner såsom bidrag till pensionerna, men å den andra sidan flottans befäl skulle betala en lägre procent, så vore ju detta alldeles detsamma som att för det ena vapnet göra en större minskning i befälets löner, än för det andra, hvilket ju vore en orättvisa.

Man har velat skrämma oss dermed, att om pensionsafgiften höjdes, på sätt reservanterne föreslagit, Kongl. Maj:t skulle kunna öfverflytta en del af flottans äldre befäl på den så kallade permanenta reservstaten. Det är visserligen möjligt, att Kongl. Maj:t har en sådan rätt; men jag tror att Kongl. Maj:t skall betänka sig mer än en gång, innan han vidtager en sådan åtgärd, för den händelse Riksdagen antager något förslag till beslut. Jag tror icke att, om Riksdagen en gång ordnat flottans pensionsväsende efter den af oss föreslagna grund, Kongl. Maj:t skall vidtaga några åtgärder i en dylik rigtning, såsom den siste talaren befarade.

Jag skall icke upptaga Kammarens tid längre, utan inskränker mig till att instämma i Herr Liss Olof Larssons yrkande, som innehåller ett bifall till den betänkandet vidfogade reservation, i hvilken jag förenat mig och i Utskottet understödt.

Herr *O. B. Olsson* instämde med Herr Sven Nilsson.

Herr Key: Efter den ärade sjöministerns anförande för en stund sedan och hvad Herr Rundbäck derefter i ämnet yttrat, kan jag fatta mig mycket kort.

Det har af några talare, bland dem Herr Liss Olof Larsson och Herr Sven Nilsson i Efveröd, blifvit yrkadt, att de bidrag flottans officerare skola erlägga, borde höjas från 4 procent till 6 procent af summan utaf pensionen och fyllnadspensionen. Derjemte har den siste talaren, Herr Sven Nilsson i Efveröd, till genmäle mot hvad Herr

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (Forts.)

Jöns Rundbäck anfört, yttrat, att han icke trodde att Kongl. Maj:t skulle vidtaga den af Herr Rundbäck påpekade utvägen att i stället för de pensioner, som man här vill förneka flottans officerare, öfverflytta de officerare, som icke kunna tjena qvar, på den permanenta reservstaten. Men äfven om Kongl. Maj:t, såsom den siste talaren yttrade sig, skulle betänka sig länge, innan han vidtoge en sådan åtgärd, så finnes det dock en annan sak, om hvilken man alls icke behöfver hysa någon tveksamhet. Flottans officerare skola nemligen helt visst *neka* att gå in på de vilkor för pensioneringen, Riksdagen med bifall till reservanternas förslag stadgat, derför att vilkoren i sådant fall blifva för dem alldeles oantagliga; men om de i öfverensstämmelse härmed skulle svara: nej tack så mycket! Vi behålla hellre hvad vi hafva, ty då få vi mera än enligt den nya staten; hvad skall man då göra? Förhållandet är nemligen, att med de 4 procent Utskottet föreslagit (jag ber särskildt att få betona detta, ty med de sex procent reservanterne påyrkat, blir förhållandet ännu sämre) finnes det två klasser af officerare, som skulle få mindre pension än hvad de nu hafva. Detta är fallet med löjtnanter och underlöjtnanter af alla klasser. Nu säger man visserligen att en officer icke stannar i dessa lägre grader, utan blott passerar genom dem, för att befordras till högre grad. Men det är i fråga om pensionsbeloppet äfven samma förhållande med kaptener af andra klassen; ty dessa skulle, enligt Utskottets förslag, få endast 1,440 kronor i pension. Enligt nu gällande stat hafva de deremot 1,520 kronor, således hafva de mera efter gamla än efter den nya staten. Man kan dock icke säga att kaptensgraden af de fleste officerarne endast passeras, såsom fallet är med subalternsgraderna; flertalet stannar i denna grad, ty befordran till nästa grad motsvarar befordran till major inom armén, en befälsgrad, som naturligtvis nås endast af ett fåtal. Jag tror således att redan kaptensgraden är den gräns, der det är tvifvelaktigt om officerarne gå in på de nu föreslagna pensionsvilkoren.

Sedan komma de högre graderna med förhöjda pensioner, det är sant! men det är blott ett ringa fåtal, som finnes i dem. För flaggmän eller amiraler har Utskottet emellertid icke föreslagit pensioner till högre belopp, än det hvilket redan nu utgår.

Under det flottans officerares bidrag till pensioneringen, såsom den talare, som öppnade diskussionen, redan påpekat, äro af Utskottet föreslagna till ett ganska högt belopp, under det, säger jag, deras egna uppoffringar för sina pensioner äro bestämda till högre siffra än hvad nu är fallet, men pensionsbeloppen i viss mån lägre än nu, vilja reservanterne gå ändå längre och säga att detta ändå icke är nog, utan att deras bidrag skola ytterligare höjas från 4 procent till 6 procent af aflöningen. Jag vill fråga: är detta rimligt?

Då jag är förvissad att flottans officerare hvarken vilja eller kunna gå in på något sådant, utan långt hellre behålla det gamla, så tror jag att Kammaren visst icke bör ställa frågan på en sådan spets; det skulle af flera skäl vara både oklokt och obilligt, utan vi böra stanna med våra fordringar vid hvad Utskottet föreslagit,

och får jag således för min del yrka bifall till Utskottets hemställan.

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (Forts.)

Häruti förenade sig Grefve *Björnstjerna.*

Herr Liss Olof Larsson: Jag ber endast att få tillägga några ord till hvad jag förut i frågan yttrat. Jag hade nemligen icke väntat, att Herr Jöns Rundbäck nu i Kammaren åter skulle komma med samma skäl som han flera gånger anförde i Utskottet, och som lika många gånger redan blifvit vederlagda. Herr Jöns Rundbäck framhöll, bland annat, att lönerna för vissa af flottans officerare efter den nyss skedda löneregleringen skulle satts lägre än förut och synnerligast för officerare i de lägre graderna ställningen blifvit mycket sämre. Tänker man endast på de nuvarande officerarne, skulle detta skäl visserligen kunna betyda något, men då fråga är om en löneregler ing, som skall gälla icke allenast för de nuvarande, utan äfven för blifvande officerare, tror jag icke, att det skälet kan väga synnerligen mycket. Hvad de lägre gradernas pensioner beträffar, så få dessa, enligt Kongl. Maj:ts förslag, med hvilket Stats-Utskottet i denna del öfverensstämmer, hela lönen i pension, så vida icke lönen öfverstiger 1,000 kronor, under det att pensionen förut utgick med endast vissa procent af lönen, och deras så väl som öfriges ställning i afseende å pensioneringen blir visst icke försämradt emot hvad det varit, äfven om mitt yrkande bifalles.

Herr Jöns Rundbäck talade vidare om de olika stora kassorna vid landtarmén och vid flottan samt undrade hvarföre man skulle begära, att flottans officerare skola betala lika mycket till sin pensionskassa som arméns officerare böra betala, då kassan icke hade behof af något större bidrag. Han ansåg nemligen att arméns officerare böra betala en betydligt högre pensionsafgift, än den man nu vill bestämma för flottans officerare; men med en sådan åsigt kastar man öfver bord hela den likställighet mellan flottans och arméns officerare, som man åsyftar med den nyss skedda löneregleringen, ty det kan icke vara värdt att tala om någon dylik likställighet, om man vill, att flottans officerare till pensioneringen skola betala endast 4 procent af sin lön, men arméns 6 procent eller mer. Men antag nu, att man lemnade denna princip helt och hållet å sido och att, då flottans pensionskassa är så stor, det icke behöfdes så mycket tillskott till denna kassa från flottans officerares sida, som från arméns officerare till arméns kassa, så frågas, hurudant förhållandet skall blifva, om t. ex. vårt sjöförsvar utvecklas så, att flottans officerares antal måhända fördubblas. Skall flottans pensionskassa under sådana förhållanden äfven räcka till? Räcker den icke, är det då Herr Rundbäcks mening att pensionerna skola nedsättas? eller skall för sådan händelse pensionsafgiften till kassan höjas i samma mån som officerarnes antal ökas och kassans otillräcklighet följaktligen tilltager? Jag kan icke tro, att man skall fastställa sådana grunder för en pensionering, att pensionsafgifterna skola variera år från år. Här är dessutom att märka den omständigheten, att flottans pensionskassa icke tillkommit genom större bidrag af flottans officerare, än arméns officerare fått lemna till sin kassa, utan derigenom, att staten å sin sida lemnat större bidrag till flottans kassa än till arméns. Det är således icke flottans officerare, som gjort

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (Forts.)

någon uppoffring, för att bereda sig denna förmån framför arméns officerare, utan förtjensten häraf är helt och hållet statens.

Man har sökt skrämma oss med att, om vi nu afslå ifrågavarande förslag, så skulle ett flertal af flottans officerare sättas på flottans permanenta reservstat, och på hvilken redan finnes så många, ehuru den är endast ett par år gammal? Men hvad är väl skälet till att på denna stat för närvarande finnas så många officerare? Jo, när man sammanslog den stora och den lilla flottan, så behöfdes för flottan ett mindre antal officerare än förut; men någonstädes skulle man göra af dem, och de öfverflyttades derföre på den permanenta reservstaten; på pensionsstat kunde de ej förflyttas, då de icke uppnått den ålder, att de voro berättigade dertill. Någon dylik anledning att öka denna stat förefinnes dock ej nu; och den farhågan torde således vara temligen obefogad, så mycket mer, som här icke är fråga om att afslå, utan att göra en liten förändring i Utskottets förslag.

Jag behöfver icke mycket upptaga Kammarens tid i denna fråga, ty då Kammaren nyss afslog ett förslag, att officeraren vid armén skulle bidraga till sin pensionering med 4 procent af pensionen och fyllnadspensionen, hvilket förslag framlades af Grefve Björnstjerna, när, säger jag, Kammaren nyss med en så betydande majoritet afslagit detta förslag, så tror jag att man icke behöfver befara, att Kammaren nu skall bifalla ett alldeles liknande förslag i fråga om flottans officerare; ty så mycken konseqvens bör väl finnas hos Kammaren, att ett dylikt beslut icke gerna kan vara att befara.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till min reservation.

Herr Gasslander: Jag skall taga mig friheten upplysa, att, enligt komiterades betänkande, amiralitetskrigsmanskassans behållning på pensionsfonden vid 1874 års utgång utgjorde 1,041,250 kronor. Enligt bilagan till samma betänkande N:o 24, utgjorde summan af de afgifter, som flottans särskilda stater från och med år 1784, då kassan, som förut endast varit en understödsanstalt, blef förenad med en pensionsinrättning för flottans embets- och tjenstemän, till och med år 1874, om man inberäknar räntan, dock icke ränta på ränta, ett sammanlagdt belopp af 1,063,906 kronor, och sålunda mera än hvad pensionsfonden för närvarande uppgår till. Det är väl sant, att under tiden staten äfven bidragit till denna kassa med ganska betydliga belopp, men dessa hafva utgått till understöd för gemenskapen och till pensionering af embets- och tjenstemännen. Statens bidrag hafva härtill varit gifna, men icke för att samla någon kassa; hvaremot officerarne nu frivilligt åtagit sig pensionsafgifter för att betrygga anstaltens bestånd. Jag säger officerare, men inbegriper under dessa äfven underofficerare, civile tjenstemän vid flottan, handtverkare, timmermän etc. Dessa bidrag uppgå, som jag nämnde, till högre belopp än fondens nuvarande behållning. Under sådana förhållanden kan jag försäkra den siste ärade talaren och hvilken ledamot af Kammaren som helst, att i ett ordnadt samhälle, som vårt, det aldrig kan komma i fråga att staten kan tillegna sig denna kassa, ty den är amiralitetsstatens enskilda tillhörighet och afsedd att användas till ändamål, som

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (Forts.)

i reglementen och författningar finnas bestämda. Jag är naturligtvis icke någon siare och kan sålunda icke nu bedöma, hvilken utgång pensionsfrågan kommer att få, men det tager jag för alldeles gifvet, att flottans stater aldrig kunna gå in på att betala 6 procent till sin pensionering. Följden af ett Riksdagens beslut i sådan syftning skulle sålunda endast blifva, att amiralitetsstatens pensionskassa icke komme att användas för den pensionering, som från statens sida anses behöflig, på grund deraf, att officerarne skola vara tvungna att afgå, då de till följd af sin ålder anses mindre lämpliga för tjensten.

Det var endast detta jag har velat upplysa.

Härmed förklarades öfverläggningen angående de båda under föredragning varande *punkterna 1* och *6* slutad.

I afseende på punkten 1 hade yrkats dels bifall till Utskottets förslag i oförändradt skick och dels bifall till samma förslag med den förändring, som Herr Liss Olof Larsson tillstyrkt. Propositioner gåfvos i enlighet med dessa yrkanden; och enär svaren utföllo med öfvervägande ja för den förra meningen, hade Kammaren alltså bifallit Utskottets förslag oförändradt.

Beträffande punkten 6 hade äfvenledes yrkats dels bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick, dels ock bifall till det af Herr Liss Olof Larsson beträffande denna punkt framstälda ändringsförslag. Efter upptagande af dessa meningar, gaf Herr Talmannen enligt dem propositioner och förklarade sig anse röstöfvervigt förefinnas för bifall till Utskottets hemställan oförändrad. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Stats-Utskottet hemstält i 6:te punkten af det vid Utskottets utlåtande N:o 78 fogade förslag till grunder för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit Utskottets hemställan med den af Herr Liss Olof Larsson föreslagna förändring.

Omröstningen visade 103 ja mot 49 nej; och hade alltså Utskottets förslag äfven i förevarande punkt oförändradt af Kammaren bifallits.

Som tiden långt framskridit, uppsköts den vidare föredragningen

af Stats-Utskottets föreliggande utlåtande till kl. 7 e. m., då Kammarens ledamöter voro kallade att åter sammanträda.

§ 5.

Föredrogos och godkändes nedannämnda förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelser, nemligen:

af Stats-Utskottet:

N:o 34, angående anvisande af tillgång för bestridande af förefallande utgifter till forsellönsersättning och begrafningshjelp;

N:o 35, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Första Hufvudtitel;

N:o 36, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Andra Hufvudtitel;

N:o 37, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Tredje Hufvudtitel;

N:o 38, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Fjerde Hufvudtitel;

N:o 40, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Sjette Hufvudtitel;

N:o 42, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Åttonde Hufvudtitel;

N:o 44, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående aflöning åt en statsminister;

N:o 45, angående Kongl. Maj:ts framställning om anvisande af medel för utförande af åtskilliga nybyggnader och andra arbeten vid statens jernvägar, äfvensom för anskaffande af jernvägsmateriel;

N:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af det landshöfdingen i Gotlands län tillförne på lön anslagna Skälsjö fiske;

N:o 47, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående eftergift af kronohemmansåboen Johan Holmbom i Waikijaur ådömd skadesättning;

N:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från sergeantsbostället Stålsbyn N:o 1 under Wermlands regemente;

N:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från ryttmästarebostället Rebbelberga Kungsgård i Kristianstads län;

N:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från f. d. korporalsbostället under Skånska Dragonregementet N:is 12 och 14 Östraby;

N:o 51, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från f. d. pipare och trumslagare-bostället vid Uplands regemente Tibble N:o 7;

N:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående afsöndring af jord från kronan tillhöriga hemmanen Greby i Södermanlands län;

N:o 53, angående eftergift af kronans rätt till danaarf efter aflidne smeden Carl Malmberg vid Eriksdal;

N:o 54, i anledning af den år 1875 verkstälda granskning af statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning under år 1873;

N:o 55, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående rotering af de så kallade frisocknarne i Örebro län;

N:o 56, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från gatehuset N:o 12 Rörum i Kristianstads län; och

N:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående skatteköp af det till Ramlösa helsobrunn upplåtna kronohemmanet Köpinge N:o 4;

samt af Riksdagens kansli:

N:o 60, rörande förändrade föreskrifter för hushållningen med statens skogar;

N:o 61, i fråga om förhöjning i beloppet af de väntningspenningar, den till skjuts uppbådade är berättigad erhålla; och

N:o 62, om revision af gällande föreskrifter rörande användande af eder.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag rörande Kammarens i anledning af Stats-Utskottets utlåtande N:o 77 denna dag fattade beslut.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. ¼ 4 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.